

ผลของกลุ่มสัมพันธที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

สารนิพนธ์
ของ
ศลิษา วิไลนุวัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
พฤษภาคม 2552

ผลของกลุ่มสัมพันธที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

สารนิพนธ์
ของ
ศลิษา วิไลนุวัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของกลุ่มสัมพันธที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

บทคัดย่อ
ของ
ศลิษา วิไลนุวัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
พฤษภาคม 2552

ศลิษา วิไลวัฒน์. (2552). ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. สารนิพนธ์

กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุฬรัตน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำ จำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุม คือ กลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน และ โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบค่า ที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นหลังจากไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE EFFECT OF GROUP DYNAMICS ON PEER RELATIONSHIP OF MATHAYOM
SUKSA I STUDENTS AT RAJAPRAJANUGROUH 35 SCHOOL
IN TAKUAPA DISTRICT, PHANG-NGA PROVINCE

AN ABSTRACT
BY
SALISA WILAINUWAT

Presented in Partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education Degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University

MAY 2009

Salisa Wilainuwat. (2009). *The Effect of Group Dynamics on Peer Relationship of Mathayom Suksa I Students at Rajaprajanugrouh 35 School in Takuapa District, Phang-Nga Province*. Master's Project, M.Ed. (Educational Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst.Prof.Dr. Pasana Chularut.

The purpose of this experimental research was to study the effects of group dynamics to develop peer relationship for Mathayom Suksa I students at Rajaprajanugrouh 35 school in Takuapa District, Phang-Nga Province for the second semester of Academic Year 2008. The subject were 30 Mathayom Suksa I students whose scores of peer relationship were low. Then they were randomly divided into experimental group and control group; each group was consisted of 15 students. The experimental group was exposed to group dynamics but the control group was not exposed to group dynamics. The instruments were the peer relationship questionnaires and programs of group dynamics. The data was analyzed by using t-test.

The results were as follows:

1. The peer relationships of Mathayom Suksa I students at Rajaprajanugrouh 35 School in Takuapa District, Phang-Nga Province who exposed to group dynamics was significantly increased than before the experiment at .01 level.
2. The peer relationships of Mathayom Suksa I students at Rajaprajanugrouh 35 School in Takuapa District, Phang-Nga Province who were not exposed to group dynamics was significantly increased than before the experiment at .01 level.
3. The peer relationships of the students who exposed to group dynamics was significantly increased than the other students who were not exposed to group dynamics at .01 level.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ของ ศลิษา วิไลนุวัฒน์ ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
จิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. องอาจ นัยพัฒน์)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พาสนา จุลรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์เวณี กรีทองและผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำ เครือ กรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษาและให้แนวคิดในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณา และความเสียสละของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำ เครือ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นพลังส่วนหนึ่งที่เสริมให้ผู้วิจัยได้มองเห็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณนายประสิทธิ์ สถาพรจตุรวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา ที่ให้ความสะดวกในการดำเนินการทดลองและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการวิจัยครั้งนี้ด้วยดี และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 ที่ให้ความร่วมมือเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ในเขตพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติ จังหวัดพังงา ที่ได้ให้คำแนะนำและเป็นที่กำลังใจตลอดการทำงานในพื้นที่จังหวัดพังงา

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา ปีการศึกษา 2551 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกคนที่ให้การช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน และให้กำลังใจเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อชาญ-คุณแม่ชนิดา วิไลนุวัฒน์ ที่ให้ชีวิต ให้ความรัก ความห่วงใย และที่สำคัญที่สุด นายชาคริต วิไลนุวัฒน์ น้องชายผู้ล่วงลับไปแล้ว ที่เป็นที่กำลังใจที่สำคัญยิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยมีความมานะ บากบั่นตั้งแต่จุดเริ่มของการเข้าศึกษาในระดับมหาบัณฑิต จนกระทั่งผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาท้ายที่สุดนี้ คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ที่เคารพบูชายิ่ง และบูรพาจารย์ทุกท่าน

ศลิษา วิไลนุวัฒน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	6
ตัวแปรที่ศึกษา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	10
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน	27
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา	37
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	40
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	40
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	40
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	40
การดำเนินการทดลอง	43
วิธีดำเนินการทดลอง	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	44
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	50
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	50
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	50
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	50
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	51
การดำเนินการทดลอง.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
อภิปรายผล.....	52
ข้อเสนอแนะ.....	55
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	55
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	55
บรรณานุกรม.....	56
ภาคผนวก.....	63
ภาคผนวก ก.....	64
ภาคผนวก ข.....	70
ภาคผนวก ค.....	119
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	124

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Two Group Pretest – Posttest Design	43
2 แสดงการเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ.....	47
3 แสดงการเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มควบคุมก่อนและหลังไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ.....	48
4 แสดงการเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ.....	49
5 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ.....	119
6 แสดง แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ.....	120
7 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนที่เข้าร่วม กลุ่มสัมพันธกับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ.....	121
8 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อและแสดงค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามสัมพันธภาพเพื่อนของนักเรียน.....	122

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย.....	10

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในปัจจุบันนับได้ว่าเป็นสังคมหัวเลี้ยวหัวต่อที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สังคมและวัฒนธรรม จึงเป็นยุคแห่งปัญหาสังคมซึ่งมักจะเป็นปรากฏการณ์บ่งให้เห็นอาการของสังคมที่กำลังเผชิญอยู่กับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนการปรับตัวของบุคคลและสังคมตามไม่ทัน การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งของการทำให้การดำรงชีวิตราบรื่น การคบหาสมาคมจำเป็นสำหรับบุคคลที่ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และหลีกเลี่ยงวิถีชีวิตที่โดดเดี่ยวอ้างว้าง ซึ่งสอดคล้องกับ เอมอร์ กฤษณะรังสรรค์ (2546: ออนไลน์) ที่ได้กล่าวว่า การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็นในการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ พัฒนาการทางสังคมและความคิดความเข้าใจของบุคคล พัฒนขึ้นจากการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น เอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ความสำเร็จในอาชีพ การค้นพบความหมายของชีวิตและสุขภาพจิต ล้วนได้รับผลกระทบจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มนุษย์แต่ละคนถูกหล่อหลอมจากประสบการณ์ให้มีความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคน 2 คน จึงต้องอาศัยความเข้าใจถึงปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพที่มีระหว่างกัน เพื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายจะได้ประสบความสำเร็จในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 (2545: 5) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการ จัดศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และ จอห์นสัน (Johnson. 1986: 1-3) กล่าวว่า มนุษย์ต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะส่งผลให้บุคคลมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ดังนั้น บุคคลจึงต้องควรเรียนรู้ทักษะพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อัลลัน (Allan. 1989: 1) ที่ได้กล่าวว่า เมื่อบุคคลออกนอกกรอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวพัน และมีความสำคัญกับบุคคลทางด้านจิตใจ ไม่เพียงแต่เพื่อนจะให้ความช่วยเหลือเราด้วยความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเท่านั้น แต่เพื่อนยังเป็นสิ่งยืนยันคุณค่าของเราในสังคมด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสัมพันธภาพที่ดี และการรู้จักการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นนั้นจะทำให้บุคคลสามารถใช้ชีวิตได้อย่างไม่โดดเดี่ยวเดียวดาย และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ถึงแม้ว่าบุคคลจะประสบปัญหาชีวิตต่างๆก็ตาม แต่ถ้าบุคคลเหล่านั้นยังมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีแล้ว บุคคลก็จะยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เนื่องจากยังมีเพื่อนหรือบุคคลอื่นคอยช่วยเหลือและไม่ถูก

ทอดทิ้งตามลำพัง ความสำคัญของเพื่อนจึงมีความคู่กับสัมพันธภาพของบุคคล ในชีวิตวัยรุ่นเพื่อนมีอิทธิพลอย่างยิ่ง เพราะวัยรุ่นมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำตัวให้เพื่อนฝูงยอมรับนับถือและสอดคล้องกับ ยุวดี เทียรฆประสิทธิ์ (2536: 69) กล่าวว่า ในระยะวัยรุ่นความสัมพันธ์กับเพื่อนนับว่ามีอิทธิพลต่อการปรับตัวและบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นมาก เด็กวัยรุ่นจะมีความรู้สึกต้องการเพื่อนเพราะเพื่อนเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดแล้วเกิดความสบายใจเนื่องจากมีความเข้าใจซึ่งกันและกันอยู่ในวัยเดียวกัน มีความสนใจ ความต้องการและปัญหาค่้ายกับตนเอง สอดคล้องกับ อินทิวรา พัวสกุล; และคนอื่น ๆ. (2546: 4) กล่าวว่า ช่วงวัยรุ่นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อบุคลิกภาพในช่วงวัยผู้ใหญ่ ความสำเร็จในตัวเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถจัดการกับอารมณ์และความเครียดได้ดี และสร้างสัมพันธภาพที่เหมาะสมกับบุคคลอื่น จะช่วยส่งเสริมความสามารถของเด็กวัยรุ่น ให้มีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในช่วงวัยรุ่นอีกทั้งพัฒนาศักยภาพในการแก้ไขปัญหา อยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่มีปัญหาได้อย่างเป็นสุขและมีความสำเร็จในชีวิต

นักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี จึงถือได้ว่าเป็นวัยรุ่นแรกเริ่ม ทำให้นักเรียนในช่วงชั้นนี้ เกิดความวิตกกังวลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงทางด้านอื่น ๆ (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2540: 330) โดยปกติแล้วปัญหาความยุ่งยากในการปรับตัวย่อมเกิดได้ทุกขณะและทุกวัยแต่ในวัยรุ่นจะเป็นวัยที่ประสบปัญหามากกว่าวัยอื่นๆ เพราะวัยรุ่นเป็นผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงและรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างรวดเร็วมาก เป็นช่วงชีวิตที่ปรับตัวยากและมีปัญหาเกิดขึ้นมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดีโคสเตอร์(ซมมูช บุญสิทธิ์. 2541: 3; อ้างอิงจาก Decoster. n.d.) ได้ศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อน พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีแนวโน้มที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ ซึ่งปัญหาทางสัมพันธภาพของเด็กที่เกิดขึ้นเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขทันที เพราะเด็กที่มีปัญหาในการปรับตัวและไม่สามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นอาจจะส่งผลต่อบุคลิกภาพ และสุขภาพจิตของเด็กทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

จากการที่ผู้วิจัยเคยไปจัดกิจกรรมในโครงการฟื้นฟูจิตใจผู้ประสบภัยสึนามิให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับเพื่อนเนื่องจากต้องมาเรียนในโรงเรียนประจำ เมื่อผู้วิจัยให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มก็ไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 4 คน ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านการปรับตัวเข้ากับเพื่อน คือ นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนไม่ดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจปัญหาเบื้องต้นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จำนวน 178 คน โดยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 67 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 55 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 56 คน ตอบแบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 2 ข้อ ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ดังนี้

คำถามข้อที่ 1 ถามว่า “นักเรียนคิดว่าขณะที่เรียน นักเรียนมีปัญหาหรือไม่ ถ้ามีคือปัญหาใด” ผลการสำรวจพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 67 คน ระบุว่ามีปัญหา 4 ด้าน ดังนี้ ปัญหาการเรียน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.91 ได้แก่ เรียนไม่รู้เรื่อง ครูสั่งการบ้านมาก เรียนไม่ทันเพื่อน และเนื้อหาที่เรียนยาก ปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 44.78 ได้แก่ เข้ากับเพื่อนไม่ได้ ทะเลาะกับเพื่อน เพื่อนไม่รับฟังความคิดเห็น เพื่อนชอบแกล้ง เพื่อนไม่ช่วยทำงาน และขี้อายไม่กล้าเข้าไปคุยกับเพื่อน ปัญหาการปรับตัวในการอยู่โรงเรียนประจำ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30 ได้แก่ ไม่อยากอยู่หอพัก คิดถึงบ้าน กฎระเบียบเคร่งครัด ไม่มีคนสอนการบ้าน และโรงเรียนน่าเบื่อ และปัญหาสุขภาพ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.95 ได้แก่ เครียด และมีเวลานอนไม่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 55 คน ระบุว่ามีปัญหา 4 ด้าน ดังนี้ ปัญหาการเรียน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 32.73 ได้แก่ เรียนไม่รู้เรื่อง ครูสั่งการบ้านมาก เรียนไม่ทันเพื่อน เนื้อหาที่เรียนยาก ครูสอนเร็ว และท้อแท้เพราะพยายามแล้วผลการเรียนก็ไม่ดี ปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ได้แก่ เข้ากับเพื่อนไม่ได้ ทะเลาะกับเพื่อน เพื่อนไม่รับฟังความคิดเห็น เพื่อนชอบแกล้ง เพื่อนไม่ช่วยทำงาน และเพื่อนโกหก ปัญหาการปรับตัวในการอยู่โรงเรียนประจำ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 12.73 ได้แก่ คิดถึงบ้าน กฎระเบียบเคร่งครัด ไม่มีคนสอนการบ้าน โรงเรียนน่าเบื่อ อาหารไม่อร่อย ไม่ได้ดูโทรทัศน์ และไม่มีพ่อแม่ให้ปรึกษา ปัญหาสุขภาพ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 14.54 ได้แก่ เครียด และนอนไม่เพียงพอ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 56 คน ระบุว่ามีปัญหา 3 ด้าน ดังนี้ ปัญหาการเรียน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 76.79 ได้แก่ เรียนไม่รู้เรื่อง ครูสั่งการบ้านมาก เรียนไม่ทันเพื่อน เนื้อหาที่เรียนยาก ครูสอนเร็ว ท้อแท้เพราะพยายามแล้วผลการเรียนก็ไม่ดี และย้ายโรงเรียนกลางเทอม ปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 ได้แก่ เพื่อนไม่ยอมรับฟังความคิดเห็น ชอบอยู่คนเดียว และเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ปัญหาการปรับตัวในการอยู่โรงเรียนประจำ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.93 ได้แก่ คิดถึงบ้าน กฎระเบียบเคร่งครัด ไม่มีคนสอนการบ้าน และโรงเรียนน่าเบื่อ

คำถามข้อที่ 2 ถามว่า “จากปัญหาในข้อที่ 1 นักเรียนมีวิธีแก้ปัญหายังไง” ผลการสำรวจพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีปัญหาการเรียน แก้ไขปัญหา ดังนี้ ถ้ามารู้เมื่อไม่เข้าใจ ตั้งใจฟังครูสอน ทำการบ้านที่ครูมอบหมายให้ และขยันเรียนให้มากกว่านี้ ปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน แก้ไข

ปัญหา ดังนี้ คุยกับเพื่อนดีๆ จะได้ไม่มีปัญหา กล้าพูดกับเพื่อนมากขึ้น คุยกับเพื่อนที่เข้ากับเราได้ และรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นบ้าง ปัญหาการปรับตัวในการอยู่โรงเรียนประจำ แก้ไขปัญหา ดังนี้ ทำความเข้าใจกับกฎระเบียบของโรงเรียน ให้คิดว่าหอพักเป็นบ้านของเรา และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และปัญหาสุขภาพ แก้ไขปัญหา ดังนี้ นอนให้เร็วขึ้น อ่านหนังสือไม่ให้อึดมากเกินไป และนอนให้ตรงเวลา

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาการเรียน แก้ไขปัญหา ดังนี้ ถ้ามครูเมื่อไม่เข้าใจ ตั้งใจฟังครูสอน ทำการบ้านที่ครูมอบหมายให้ ขยันเรียนให้มากกว่านี้ เอาใจใส่กับการเรียน และอ่านหนังสือให้มากขึ้น ปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน แก้ไขปัญหา ดังนี้ คุยกับเพื่อนดีๆ จะได้ไม่มีปัญหา กล้าพูดกับเพื่อนมากขึ้น คุยกับเพื่อนที่เข้ากับเราได้ รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ทำกิจกรรมที่ตนเองสบายใจ และปรึกษารุ่นพี่ที่หอพัก ปัญหาการปรับตัวในการอยู่โรงเรียนประจำ แก้ไขปัญหา ดังนี้ ทำความเข้าใจกับกฎระเบียบของโรงเรียน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และปรึกษาปัญหากับครูประจำชั้นแทนพ่อแม่ และปัญหาสุขภาพ แก้ไขปัญหา ดังนี้ นอนให้เร็วขึ้น และนอนให้ตรงเวลา

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาการเรียน แก้ไขปัญหา ดังนี้ ไม่เล่นในเวลาเรียน คบเพื่อนที่ตั้งใจเรียน ถ้ามครูเมื่อไม่เข้าใจ ตั้งใจฟังครูสอน ทำการบ้านที่ครูมอบหมายให้ ขยันเรียนให้มากกว่านี้ เอาใจใส่กับการเรียน อ่านหนังสือให้มากขึ้น ปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน แก้ไขปัญหา ดังนี้ คุยกับเพื่อนดีๆ จะได้ไม่มีปัญหา กล้าพูดกับเพื่อนมากขึ้น คุยกับเพื่อนที่เข้ากับเราได้ รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และปรึกษารุ่นพี่ที่หอพัก และปัญหาการปรับตัวในการอยู่โรงเรียนประจำ แก้ไขปัญหา ดังนี้ ทำความเข้าใจกับกฎระเบียบของโรงเรียน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และปรึกษาปัญหากับครูประจำชั้นแทนพ่อแม่

จากผลการสำรวจปัญหาเบื้องต้น พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเรียน แต่เนื่องจากมีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนไว้เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาปัญหาที่พบมารองลงมา คือ ปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน เพราะนักเรียนเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ไม่ค่อยมีเพื่อน เพื่อนไม่รับฟังความคิดเห็น ขี้อายไม่กล้าเข้าไปคุยกับเพื่อน ทะเลาะกับเพื่อน ดังที่ อินทิรา พัวสกุล และคนอื่นๆ. (2546: 53) กล่าวว่า ปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ได้แก่ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ไม่มีเพื่อน (มีพฤติกรรมที่เพื่อนไม่ยอมรับ) ไม่สามารถเข้ากลุ่ม พูดคุย เล่น ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวพบมากในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 44.78 ซึ่งทางโรงเรียนได้ให้ความสนใจ และให้ความสำคัญพร้อมทั้งต้องการที่จะแก้ไขปัญหา และพิจารณาให้ความช่วยเหลือ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาแนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนให้กับนักเรียนชั้นดังกล่าว เพื่อให้ นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนที่ดีขึ้นหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เพื่อให้นักเรียนมีการปรับตัวที่ดีระหว่างเพื่อน

การพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การให้คำปรึกษา การใช้กลุ่มสัมพันธ์ การใช้เทคนิคแม่แบบ และการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เป็นต้น และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะนำกลุ่มสัมพันธ์ มาใช้ในการศึกษาเพราะกลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2545: 139) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกลุ่มซึ่งจะช่วยให้กลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพคือได้ทั้งผลงานที่ดี และได้ทั้งความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธิชา ชูเชิด (2542: 46) ที่ได้ศึกษาถึง ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสระโบสถ์วิทยาการ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะสามารถพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาก่อนและหลังไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
3. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นแนวทางสำหรับครู อาจารย์และผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารของโรงเรียน ครู นักจิตวิทยา รวมถึงผู้ปกครอง เป็นต้น ในนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ปีการศึกษา 2551 ที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำจำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ปีการศึกษา 2551 ที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำจำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ การพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กลุ่มสัมพันธ
2. ตัวแปรตาม คือ สัมพันธภาพกับเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **กลุ่มสัมพันธ** หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยการเข้ากลุ่มร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆด้วยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิดแก้ปัญหา และนำเอาประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมร่วมกันกับกลุ่ม มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ และอภิปรายร่วมกันอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสรุปผลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน เทคนิคที่ใช้ในกลุ่มสัมพันธ 3 เทคนิค ได้แก่ การใช้บทบาทสมมติ เกม และการอภิปรายกลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 **การใช้บทบาทสมมติ** หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยให้นักเรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ต่างๆของการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยผู้วิจัยกำหนดบทบาทและสถานการณ์ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มแสดงบทบาท โดยไม่มีการซ้อมมาก่อน โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติของการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่จะให้นักเรียนแสดง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง

2.1 การอุ่นเครื่อง ขั้นนี้ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถาม หรือให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้ฟัง เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่ฝึก เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัด

เปลี่ยนผู้แสดงให้ได้ครบทุกคน เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน ถ้าไม่มีอาสาสมัครจะใช้วิธีสุ่มหยิบชื่อนักเรียนออกมา

2.3 การจัดฉากแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อการแสดงบทบาทสมมติใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.4 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการแสดง

2.5 การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่อาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติที่ตนได้รับ

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ และอภิปรายผลการแสดง

3.1 เมื่อผู้แสดงแสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนมากน้อยเพียงไร

3.2 ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปรายผลของการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้แรงเสริมทางบวก และการฝึกซ้อมพฤติกรรมควบคู่ไปด้วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำ หรือแสดงเพิ่มเติม เพื่อดูผลอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

1.1.1 การให้ข้อมูลย้อนกลับ หมายถึง การที่ผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ แก่นักเรียนที่ได้รับการฝึกพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนว่าควรปรับปรุงพฤติกรรมให้เหมาะสมอย่างไร หลังจากได้รับการฝึกการแสดงบทบาทสมมติ

1.1.2 การให้แรงเสริมทางบวก หมายถึง การที่ผู้วิจัยให้คำชมเชย ให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ได้รับการฝึกหลังจากได้รับการฝึกการแสดงบทบาทสมมติ

1.2 เกม หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นให้นักเรียนลงเล่นด้วยตนเอง ภายใต้ข้อตกลงที่กำหนดไว้ โดยจะเน้นที่การตัดสินใจของนักเรียนและการมีส่วนร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม โดยมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน แล้วกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตว่าต้องการให้นักเรียนได้รับความรู้อะไรบ้าง จากนั้นกำหนดเนื้อหา รูปแบบและวิธีการที่ถ่ายทอดผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กติกา กฎระเบียบ แนวทางการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดย กระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น ต้องการมีส่วนร่วม เพื่อเตรียมความพร้อมให้เกิดการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดความพร้อม ผู้วิจัยถ่ายทอดโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดผู้ทำ ตามรูปแบบที่วางไว้ หลังจากนั้นก็ให้มีการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก โดยให้อภิปรายร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสรุปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

1.3 การอภิปรายกลุ่ม หมายถึง วิธีการที่มุ่งให้นักเรียนได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือพิจารณาหัวข้อที่กลุ่มสนใจร่วมกัน ได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหา ได้ฝึกการร่วมการทำงาน โดยมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการอภิปราย ผู้วิจัยเตรียมในสิ่งต่อไปนี้

1.1 หัวข้อและรูปแบบการอภิปราย เตรียมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน เวลาเรียน จำนวนผู้เรียน สถานที่

1.2 ห้องเรียน ผู้วิจัยจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เหมาะสมกับรูปแบบการอภิปราย

1.3 สื่อการเรียน ใช้เอกสารประกอบการอภิปรายของแต่ละกลุ่ม

2. ขั้นดำเนินการอภิปราย ผู้วิจัยมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและอภิปรายให้ดำเนินไปได้ด้วยดีต้องดำเนินการต่อไปนี้

2.1 บอกหัวข้อหรือปัญหาที่จะอภิปราย

2.2 ระบุจุดประสงค์การอภิปราย

2.3 บอกเงื่อนไขหลักเกณฑ์การอภิปราย เช่นระยะเวลาที่ใช้ รูปแบบวิธีการ

2.4 ให้ดำเนินการอภิปรายโดยผู้วิจัยช่วยเหลือให้การอภิปรายดำเนินไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยจะไม่เข้าไปกำกับหรือเข้าไปแทรกแซงผู้เรียน

3. ขั้นสรุป ประกอบด้วย

3.1 สรุปผลการอภิปรายเป็นช่วงที่ผู้แทนกลุ่มสรุปอภิปราย นำเสนอผลการอภิปรายต่อที่ประชุม ผู้วิจัยถามคำถามผู้อภิปรายได้ในสาระสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ

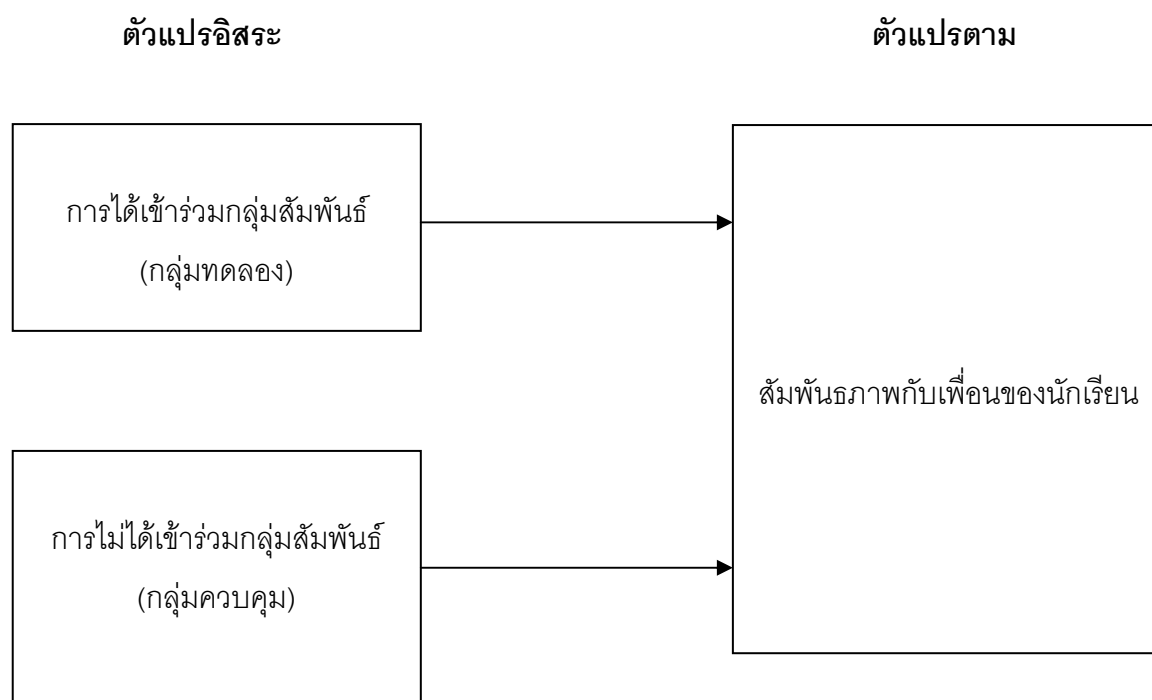
3.2 สรุปบทเรียน ผู้วิจัยเป็นผู้สรุปเนื้อหาสาระสำคัญที่ได้จากการอภิปรายเพิ่มเติม เสริมข้อคิดแทรกความรู้ ตลอดจนนำแนวทางความรู้ไปใช้เกิดประโยชน์

2. สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนและเพื่อนที่มีต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัว การรู้จักให้ ยอมรับและเคารพในสิทธิของเพื่อน การสนใจในความรู้สึกรักของเพื่อน การห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน และการทำงานการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

3. กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ จำนวน 15 คน

4. กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ จำนวน 15 คน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

การได้เข้ากลุ่มสัมพันธ์ส่งผลต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนที่ดีขึ้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มากกว่าการไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ผู้วิจัยจึงขอตั้งสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น หัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์
  - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์
  - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
  - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
  - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

1.1.1 ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสัมพันธ์ ได้มีผู้ที่ให้ความหมายไว้หลายคน ดังนี้

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540: 26) ได้ให้ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้พอสรุปว่า กลุ่มสัมพันธ์หมายถึง การที่คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีความคิด มีการกระทำมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีแรงจูงใจร่วมกันในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยที่แต่ละคนในกลุ่มมีอิทธิพลและได้รับอิทธิพลต่อกัน แต่อาจจะมิวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือไม่ก็ได้

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา(2542: 41) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการนำเอาปัจจัยต่างๆ มาใช้กับกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มพัฒนาไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

ทิศนา ขัมมณี (2545: 139) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการรวมตัวกันของกลุ่มเพื่อปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งการปฏิบัติงานจะเป็นไปในทิศทางใดนั้นขึ้นอยู่กับพลังผลักดันที่เกิดขึ้นจากองค์ประกอบ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของกลุ่ม อาทิ ผู้นำกลุ่ม แบบแผนการสื่อสารและการใช้อำนาจของกลุ่ม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในกลุ่มและปัญหาต่างๆ ของกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 7) ได้กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์จะเกี่ยวข้องกับสาเหตุเบื้องหลังของพฤติกรรมกลุ่ม และพยายามจะตอบคำถามว่า “ทำไมบุคคลจึงแสดงพฤติกรรมในกลุ่มเช่นนั้น และทำไมกลุ่มจึงพัฒนาไปในลักษณะนั้น” “ทำไมกลุ่มบางกลุ่มจึงประสบความสำเร็จแต่กลุ่มบางกลุ่มจึงประสบความล้มเหลว” หรืออาจจะกล่าวได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นความพยายามตอบปัญหาว่า “อะไรทำให้กลุ่มดำเนินไปเช่นนั้น” ผลที่ตามมาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน การเลือกจุดมุ่งหมายร่วมกัน การเสนอแนะการประเมินผลวิธีการดำเนินงาน การตัดสินใจ การวางแผนงานและการเนินการ

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยจะมีการทำงานอย่างเป็นกระบวนการร่วมกัน มีการสื่อสารกันการปรับตัวเข้าหากัน มีการแลกเปลี่ยนแนวคิด ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งมีการแปลความหมายของพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่ม ทั้งนี้ก็โดยการอาศัยจากประสบการณ์ภายในกลุ่ม เป็นหลักความรู้ที่ได้จากกลุ่มนี้ก็จะนำไปใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรมของมนุษย์ให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.1.2 จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์

สมชาติ กิจยรรยง (2543: 13-14) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. เพื่อทำความรู้จักคุ้นเคย
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้สนิทสนมเร็วกว่าที่จะได้รู้จักกันเอง
3. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่
4. ประสบการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนรู้จักและสนใจตัวเองดีขึ้น
5. บรรยากาศการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนาน ไม่รู้สึกท้อถอย
6. เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการฝึกอบรม และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในระยะเวลาอันสั้น

7. ประหยัดค่าใช้จ่าย และไม่เสี่ยงต่อการตัดสินใจในการเรียนกิจกรรม

8. เพื่อให้เกิดความกล้าที่จะแสดงออก และกล้าแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 149-151) กล่าวถึงความมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง โดยปกติคนทั่วไปอาจจะคิดว่าตนเอง

มีความเข้าใจในตนเองไม่จำเป็นต้องให้คนอื่นช่วยชี้แจงว่าตนเป็นคนอย่างไรในทางจิตวิทยาแล้วมนุษย์ย่อมเข้าใจตนเอง แต่บางครั้งอาจจะไม่เข้าใจตนเองได้ดีเท่าที่ควรหรือบางครั้งก็เข้าใจตนเองผิดพลาดได้ ทั้งนี้เพราะว่าแต่ละคนก็มีการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลวิธีการป้องกันตัวที่แตกต่างกันไปด้วยเหตุนี้กลุ่มสัมพันธ์ก็อาจช่วยมนุษย์ได้โดยเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นภาพของตนเองทุกๆ ด้าน

2. เพื่อสร้างความเข้าใจบุคคลอื่น มนุษย์มีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความเข้าใจในสมาชิกของกลุ่ม ความเข้าใจในบุคคลอื่นจะทำให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้น ในการทำกลุ่มสัมพันธ์ร่วมกันของสมาชิก จะเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่างๆ ของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิก ซึ่งนอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนแล้ว สิ่งที่สำคัญและมีความหมายต่อความสำเร็จของกลุ่มคือ ความร่วมมือซึ่งถ้าขาดความร่วมมือที่ดี จะทำให้การทำงานของกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น ในการทำกลุ่มสัมพันธ์จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่สมาชิกกลุ่มให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์มีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมและช่วยพัฒนาให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้สร้างความเข้าใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น ตลอดจนเพื่อให้บุคคลได้มีการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาตนเองในทางที่เหมาะสม และอยู่ร่วมกันในสังคมกับผู้อื่นได้

1.1.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทิสนา แคมมณี (2545: 6-9) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีพื้นฐานของกลุ่มสัมพันธ์ มีหลายทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีสถาน (Field Theory) ของ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้ คือ

1.1 โครงสร้างของกลุ่มเกิดการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน

1.2 ในการรวมกลุ่มแต่ละครั้ง สมาชิกในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปของการกระทำ (act) ความรู้สึก (feel) และความคิด (think)

1.3 องค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวไว้ในข้อ 1.2 มีผลต่อโครงสร้างของกลุ่มซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม

1.4 สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงานซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับตัว จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (cohesion) และทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานไปได้ด้วยดี

2. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของ เบลส์ (Bales) โฮมาน (Homans) และไรท์ (Whyte) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้คือ

2.1 ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Activity)

2.2 ปฏิสัมพันธ์ คือ

2.2.1 ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย (Physical Interaction)

2.2.2 ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Interaction)

2.2.3 ปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์และจิตใจ (Emotional Interaction)

3. ทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญ คือ

3.1 กลุ่มมีโครงสร้างหรือระบบ ซึ่งประกอบไปด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก และการแสดงบทบาทของสมาชิกอันถือว่าการลงทุน (Input) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) อย่างใดอย่างหนึ่ง

3.2 การแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกการกระทำได้โดยผ่านทางระบบสื่อสาร (Communication) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการแสดงออก

4. ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Orientation) ของโมเรโน (Moreno) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญดังต่อไปนี้

4.1 ขอบเขตขอบการกระทำของกลุ่มขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่มในการเลือกรูปแบบและวิธีการที่จะปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interpersonal Choice)

4.2 เครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ได้ดี คือ การแสดงบทบาทสมมุติ (role playing) และการใช้เครื่องมือวัดสังคมมิติ (Sociometric Test) จากทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า บุคลิกภาพของกลุ่มเป็นลักษณะอันเป็นส่วนรวมทั้งหมด รวมทั้งพลัง อารมณ์ และความสามารถของกลุ่ม หรืออาจเรียกได้ว่าคุณลักษณะต่างๆ ที่ทำให้กลุ่มเป็นกลุ่ม โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันในรูปแบบการกระทำความรู้สึก และความคิด รวมถึงการปรับตัวเข้าหากัน และพยายามที่จะทำงานร่วมกัน จนเกิดพลังผลักดันของกลุ่ม

1.1.4 ขั้นตอนในการดำเนินกลุ่มสัมพันธ์

ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปรายและวิเคราะห์ ขั้นสรุปและประยุกต์ และขั้นประเมินผล (นิรมิต ขาวระนอง. 2542: 11-13) มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติหรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้เป็นประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยความมีชีวิตชีวา เร้าใจ ไม่เฉื่อยชา การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ จะเน้นการมีส่วนร่วมทุกๆ ด้าน

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย จะมีการเคลื่อนไหวและการแสดงออก ทางกาย วาจา ในการแสดงความคิดเห็น สื่อความหมายกับผู้อื่นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ ความรู้สึกและอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสิ่งที่ลงมือปฏิบัตินั้น จะนำไปสู่แนวคิดและการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาการได้เป็นอย่างดี

1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญาหรือสมอง เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การวิเคราะห์ การตัดสินใจ มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับนั้น

1.4 การมีส่วนร่วมทางสังคมเมื่อผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มก็จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะเกิดปฏิสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้สึกร่วมกัน คิด คำนึง ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดี

2. ขั้นอธิบายและวิเคราะห์ เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ต่อไปต้องให้ผู้เรียนร่วมกันอธิบายและวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนเองทำ ซึ่งจะช่วยทำให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง และยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียนรู้ ผลของการเรียนรู้ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ เมื่อผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบและแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเองการเรียนรู้ที่นอกจากจะเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบันแล้ว เรายังเรียนเพื่อแก้ปัญหาและเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นในอนาคต การประยุกต์นั้นจะทำได้สองลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในอนาคตตลอดจนช่วยในการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ขึ้น

4. ขั้นประเมินผล การประเมินผลกลุ่มสัมพันธ์ถือว่าผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่ม จากการอธิบายให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

1.1.5 กิจกรรมที่ใช้ในกลุ่มสัมพันธ์

การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งทิสนา แคมมณี (2545: 152) ได้เสนอกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ไว้ พอสรุปได้ดังนี้

1. เกม (Game) เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถนำไปใช้ในการสอนกลุ่มสัมพันธ์ได้ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์หรือเกมการเล่นขึ้น แล้วให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือ

กติกบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนก็ตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันมีผลออกมาในรูปของการแพ้ การชนะ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกการแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่างๆ

2. บทบาทสมมติ (Role Playing) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้น และแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนและผู้อื่นอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้กรณี หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงๆ มาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนทางแก้ไขปัญหานั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่างๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องให้พบกับปัญหาจริง

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองสถานการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงไปอยู่ในสถานการณ์ และได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงในเรื่องนั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดงเพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับจนเกินไป

5. ละคร (Acting or Dramatization) เป็นวิธีการที่ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมบทบาทที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเองเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอันจะมีผลทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้นๆ วิธีการนี้เป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระ โดยการช่วยกันนำสาระมาแสดงให้ชัดเจน การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสได้แสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน ได้ฝึกการทำงานร่วมกัน

6. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นวิธีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การจัดกลุ่มย่อยมีหลายแบบต่างกัน แล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้จัด เช่น การอภิปรายกลุ่มแบบระดมสมอง อภิปรายกลุ่มแบบกลุ่มซ้อน เป็นต้น

เอกสารที่ทำการค้นคว้ามาเกี่ยวกับเทคนิคมีหลายวิธีในการนำมาใช้ในกลุ่ม เช่น เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง ละคร และการอภิปรายกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ นักเรียนได้แสดงออกได้ฝึกทักษะต่างๆ ร่วมกันในกลุ่ม จากกระบวนการที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนได้เรียนรู้และได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และได้มีโอกาสที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 68-87) กล่าวว่า ในการทำงานกลุ่มสามารถใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมได้ แต่ละวิธีการนั้นก็ถูกนำไปใช้แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ดังนี้

1. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion)

การอภิปรายกลุ่มเป็นเทคนิคเบื้องต้นในการทำงานกลุ่มซึ่งมีประโยชน์เพราะทำให้บุคคลในกลุ่มมีโอกาสร่วมมือกันอย่างเสรี โดยมีรากฐานมาจากความขัดแย้งกัน นอกจากนี้การอภิปรายกลุ่มยังถือได้ว่าเป็นแกนของประชาธิปไตย เพราะมีส่วนส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้ฝึกตนเองให้เป็นผู้มีคุณสมบัติที่ดี เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกในสังคมแบบประชาธิปไตย

1.1 คุณค่าของการอภิปรายกลุ่ม (Values of group discussion)

1.1.1 การอภิปรายกลุ่มจะส่งเสริมให้สมาชิกแต่ละคนได้รับการยกย่องนับถือ

1.1.2 การอภิปรายกลุ่มจะส่งเสริมให้สมาชิกใช้ความคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking) และเพิ่มประสิทธิภาพในการพูดต่อหน้าสมาชิกในกลุ่ม

1.1.3 การอภิปรายกลุ่มจะกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคคลได้มีความคิดใหม่ๆ เพิ่มขึ้น โดยปกติแล้วสมาชิกในกลุ่มอาจจะได้รับฟังปัญหาบางประการ เมื่อเขาได้มีโอกาสเข้ากลุ่มและได้รับฟังความคิด ตลอดจนประสบการณ์ของคนอื่นๆ อาจจะเรียนรู้ที่จะร่วมมือกับบุคคลอื่นในการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม และในขณะเดียวกันก็อาจจะรับเอาความคิดเห็นของบุคคลในกลุ่มมาผสมกับความคิดของตนเองและความรู้สึกของตนเอง ดังนั้นอาจจะทำให้ความมีเกียรติในตนเองนั้นไม่มีมากจนเกินไป อคติทางด้านอารมณ์ได้รับการกล่อมเกลา ทัศนคติเปลี่ยนแปลงไป สิ่งเหล่านี้จะเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลของการอภิปรายกลุ่ม

1.1.4 การอภิปรายกลุ่มจะช่วยสร้างทัศนคติด้านจิตใจที่สมบุรณ์ (Healthy mental attitudes)

1.2 ประเภทของการอภิปรายกลุ่ม (Types of group discussion) การอภิปรายกลุ่มมีหลายรูปแบบ ประเภทต่างๆ มีดังต่อไปนี้

1.2.1 Forum เป็นการบรรยายเสียส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่าจะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือถามคำถาม แต่ก็ให้เวลาไม่มากนัก ดังนั้น การอภิปรายกลุ่มแบบนี้จึงเป็นแบบที่ไม่มีการยืดหยุ่น

1.2.2 Lecture discussion การอภิปรายกลุ่มแบบนี้จะเป็นการอภิปรายแบบบรรยาย แตกต่างจาก Forum ในแง่ของควมมีพิธีรีตองน้อยกว่า และเป็นการอภิปรายที่มักจะเป็นไปในรูปของพวกคงเรียนมากกว่า ดังนั้นจึงเป็นการอภิปรายในชั้นเรียน ครูเป็นผู้ให้ความรู้พื้นฐานแก่นักเรียน แล้วให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายอย่างเสรี

1.2.3 Symposium การอภิปรายในลักษณะนี้จะเป็นการเสนอผลงานการวิจัย การศึกษาเรื่องราวเฉพาะโดยผู้เชี่ยวชาญ หลังจากมีการเสนอผลงานแล้ว การอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง สำหรับการอภิปรายนั้นจะเป็นพิธีรีตองหรือไม่ก็ได้

1.2.4 Panel เป็นการอภิปรายระหว่างบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับเรื่องที่จะอภิปราย เป็นการอภิปรายกลุ่มเล็กก่อนที่จะมีการอภิปรายกลุ่มใหญ่ดั้งเดิม จะเป็นรูปแบบที่ไม่มีพิธีรีตอง มีจำนวนผู้เข้าร่วมไม่เกินหนึ่งร้อยคน จึงจะทำให้การสนทนาในกลุ่มดำเนินไปอย่างเป็นที่พอใจโดยอุดมคติสมาชิกในกลุ่มนี้จะต้องมีความรู้ในหัวข้อที่อภิปรายแต่ไม่ได้เตรียมแนวในการอภิปราย นอกจากเตรียมเรื่องทั่วไป

1.2.5 Platform conversation มีความคล้ายคลึงกับ Panel แต่แตกต่างในประเด็นที่ว่าเป็นกลุ่มเล็กกว่า กลุ่มอภิปรายนั้นบนที่จัดเตรียมเอาไว้ และนำการอภิปรายระหว่างกลุ่มของเขาเอง โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญสามประการคือ การแสดงความคิดเห็นเพื่อหาความคิดในการปฏิบัติงานบางอย่าง เป็นการพัฒนาความคิดของบุคคลและเป็นการแสดงให้เห็นถึงการสนทนาที่ดีอย่างมีหลักเกณฑ์

1.2.6 Town meeting ในสมัยก่อนเป็นการนั่งชุมนุมเพื่ออภิปรายถึงการปกครองในท้องถิ่นของประเทศอังกฤษ แต่ปัจจุบันนี้ถือว่าการอภิปรายความคิดโดยทั่วไปที่เห็นว่ามีผลสำคัญ

1.2.7 Parliamentary discussion เป็นการอภิปรายตามหลักของรัฐบาลมีการเสนอญัตติอภิปราย และลงคะแนนเสียงซึ่งมักจะนำมาใช้ในกลุ่มของนักเรียนที่รับผิดชอบในการทำงาน ถึงแม้ว่าจะใช้กับผู้ใหญ่ แต่การให้นักเรียนมีประสบการณ์ก็เป็นผลดีต่อเขาด้วย

1.2.8 Bull session เป็นการอภิปรายที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการกำหนด และเป็นการอภิปรายที่ไม่มีพิธีรีตอง ไม่เลือกสถานที่ เช่น หลังจากเรียนวิชา นักเรียนจะคุยกัน และมีการอภิปรายกันถึงความคิดเห็นต่างๆ

1.2.9 Seminar โดยปกติเป็นการประชุมของบุคคลที่ทำงานด้านการวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น อาจจะเป็นการประชุมระหว่างอาจารย์และนิสิตปริญญาโทหรือปริญญาเอก แต่ในบางครั้งการประชุมอะไรก็ตามที่มีธรรมชาติคล้ายๆ กับด้านการวิจัยอาจจะเรียนกว่าเป็น Seminar ได้เช่นกัน

1.2.10 Committees เป็นกลุ่มเล็ก ไม่ใช่กลุ่มประเภท Subgroup แต่เป็นกลุ่มเล็กที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำงานบางอย่างนอกเวลาตามปกติ สมาชิกแต่ละคนได้รับหน้าที่ต่างๆ เพื่อนำมาดำเนินงานให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนดให้

2. การแสดงบทบาทสมมติ (Role-Playing)

การแสดงบทบาทสมมติเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในขอบเขตของความสัมพันธ์ของบุคคล โดยการแสดงออกมาในสถานการณ์ซึ่งความคล้ายคลึงกับปัญหาของชีวิตจริง โดยใช้บทบาทสมมติในสถานการณ์ เทคนิคนี้จะช่วยเปลี่ยนนิสัยและความรู้สึกเกี่ยวกับบุคคลอื่น ความคิดที่เป็นแบบเดียวกันหมด และจะแสดงให้เห็นถึงประชาธิปไตยในการปฏิบัติ

ขั้นตอนของการแสดงบทบาทสมมติ

ในการนำเอาการแสดงบทบาทสมมติไปใช้นั้นจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนทั้งหลาย เพราะจะทำให้ผลที่เกิดจากการแสดงบทบาทสมมติมีประโยชน์โดยทั่วไปอาจจะกล่าวได้ว่าบทบาทสมมติมี 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้

1.1 กำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะนำมาแสดงเพื่อให้มีความเข้าใจอย่างถูกต้องว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไร และต้องการให้นักเรียนมองเห็นในจุดใด

1.2 กำหนดหรือสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นมา แล้วเขียนบทบาทของตัวละครที่จะแสดง และจะสามารถแสดงได้ดีสมบทบาทที่กำหนดเอาไว้ อาจจะเลือกบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างไปบ้างก็ได้ แต่จะต้องอยู่ในสถานะที่ผู้แสดงเต็มใจ ไม่ถูกบังคับ

2. ขั้นแสดง

2.1 การนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อให้หายากที่จะเรียนรู้ในเรื่องที่จะสอน และยังเป็นการวางรากฐาน พื้นฐานต่างๆ ของผู้เรียนให้ตรงกันด้วย

2.2 การคัดเลือกผู้แสดงบทบาทต่างๆ จะต้องคัดเลือกบุคคลที่มีความเข้าใจในเรื่องที่จะแสดง และจะสามารถแสดงได้ดีสมบทบาทที่กำหนดเอาไว้ อาจจะเลือกบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างไปบ้างก็ได้ แต่จะต้องอยู่ในสถานะที่ผู้แสดงเต็มใจ ไม่ถูกบังคับ

2.3 การจัดสถานที่ จัดฉากการแสดงให้มีความเหมาะสมหรือมีลักษณะเหมือนสภาพจริง จะทำให้มีบรรยากาศในการแสดง

2.4 การเตรียมตัวผู้ชมให้เข้าใจว่าตนเองจะต้องชมการแสดงไปพร้อมๆ กับการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของตัวละครด้วยเพราะจะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีและจะมีผลต่ออากาภิปรายในขั้นต่อไป

2.5 การเตรียมตัวของผู้แสดงก่อนแสดงถ้านักเรียนเข้าใจบทบาทที่ได้รับเตรียมตัวเองโดยการซ้อมบทให้การแสดงเป็นไปตามธรรมชาติที่สุด ผู้แสดงจะต้องมีความสบายใจไม่กังวลใจมากจนเป็นสาเหตุของการแสดงที่ล้มเหลว เตือนถึงการควบคุมอารมณ์ในขณะที่แสดงว่าจะต้องไม่มีการหัวเราะเมื่อประหม่าเพราะจะทำให้เกิดผลเสีย

2.6 การแสดงบทบาทสมมติ เมื่อนักเรียนพร้อมแล้วก็ให้ทำการแสดงได้ อย่าให้มีเหตุการณ์อะไรมาทำให้การแสดงหยุดชะงักลงไป เพราะจะทำให้เสียบรรยากาศหมดและบทบาทไม่สมจริงสมจังต่อไป

2.7 การสิ้นสุดหรือยุติการแสดงเมื่อแสดงบทบาทครบสมบูรณ์แล้วก็ยืนยันว่าสิ้นสุดการแสดง แต่บางครั้งถ้าการแสดงได้เนื้อหาสาระสมบูรณ์แล้ว ครูอาจจะให้หยุดก่อนก็ได้

3. ขั้นวิเคราะห์การแสดงและการอภิปราย ถือว่าเป็นขั้นที่สำคัญมากเพราะจะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้เรื่องต่างๆ ที่ครูต้องการที่จะให้เกิดขึ้น การวิเคราะห์จะเป็นการอภิปรายร่วมกันทั้งผู้ชมและผู้แสดง โดยเน้นความมีเหตุผลในการพูดคุยกันด้วยทั้งนี้จะไม่มีการวิจารณ์ว่าใครแสดงดีกว่าใคร เพราะไม่ใช่สิ่งสำคัญ

4. ขั้นการแสดงเพิ่มเติม หากการแสดงครั้งแรกไม่เป็นที่พอใจ ควรจะให้มีการแสดงเพิ่มเติมได้ เช่น บางตอนไม่ชัดเจน ครูจะให้ผู้แสดงขึ้นไปแสดงใหม่ แล้วก็มีมีการวิจารณ์กันอีก

5. ขั้นสรุป และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนฝึกคิดและนำประสบการณ์ทั้งหลายที่เคยได้รับมาร่วมกันอภิปราย แต่ละคนก็จะได้ประโยชน์จากกลุ่มจะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้

3. เกม เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องลงมือกระทำด้วยตนเองซึ่งผลจะออกมาในรูปการแพ้หรือชนะ โดยจะเน้นในเรื่องการตัดสินใจของผู้เล่นหรือสมาชิก และจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างหรือกติกาของเกม ที่ผู้นำกลุ่มกำหนดเอาไว้ (ชัยยญา บัวประเสริฐ, 2546: 17; อ้างอิงจาก วิมล หนองพงษ์, 2538) องค์ประกอบของเกม ได้แก่

1. กติกา เพื่อให้สมาชิกทำกิจกรรมอย่างมีระเบียบเรียบร้อย บรรลุจุดหมายที่ต้องการ โดยไม่ต้องพะวงอยู่กับสิ่งนอกประเด็น

2. วิธีการ เป็นขั้นตอนของการเล่นซึ่งจะมีผลต่อบรรยากาศของการเล่นเกม

3. จุดมุ่งหมายของเกม เป็นเป้าหมายที่ผู้นำกลุ่มต้องการให้สมาชิกได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย

นั้น

4. อารมณ์ การแสดงออก และการใช้ความคิด เป็นพฤติกรรมและความรู้สึกที่สมาชิกที่เล่นเกมได้แสดงออกและรับรู้ซึ่งกันและกัน

1.1.6 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกลุ่มสัมพันธ์

ทริมป์และมิลเลอร์ (Deighton. 1971: 225; Citing Trump and Miller. n.d.) มีความเห็นว่าสมาชิกของกลุ่มที่จัดกลุ่มสัมพันธ์ควรมีประมาณ 12-15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าขนาดใหญ่ไปกว่านี้ก็ไม่ใช่เพราะสมาชิกจะขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

ชอร์ (Shaw. 1981: 4) กล่าวถึงขนาดของกลุ่มว่า กลุ่มย่อย ควรมีสมาชิก 10 คนเป็นอย่างมาก แต่ถ้ามีจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไปจะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ก็อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้จำนวนสมาชิกไม่เป็นปัญหาสำคัญแต่องค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิก และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิก จะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

คมเพชร ฉัตรสุภากุล (2546: 31) ได้กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มอาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกันจะทำให้กระบวนการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีขนาดมากเกินความจำเป็นสมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกันบางคนคาดหวังว่าจะได้รับผลตอบแทนทั้งหมดในขณะที่คนอื่นรู้สึกคับข้องใจ ไม่มีงานทำ ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่ม ไม่ควรเกิน 15 คน กลุ่มจะใหญ่เท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์นั้นๆ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มควรมีอยู่ประมาณ 10-20 คน จึงจะเหมาะกับการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในกลุ่ม และสอดคล้องกับสภาพการแบ่งกลุ่มในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน

1.1.7 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

แพทเทอร์สัน (Patterson.1973: 105) กล่าวว่า การให้ทำกลุ่มสัมพันธ์ ควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีน้อยอาจจะจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์สำหรับเด็กประถมศึกษา ควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจจะเกิดความเบื่อหน่ายได้

ทรอเซอร์ (Trozer. 1977: 56) ได้ให้ความเห็นว่าในการกำหนดระยะเวลา และความถี่ของการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์นั้น หากจัดทำกับสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น ในโรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลาเป็นคาบๆ ละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่าควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง

จากการศึกษาเวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ สรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์ ควรจัดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้งๆ ละ 50 นาที แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมเวลาในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ น้อยเพียงใดและสำหรับนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะรูปแบบการเรียนการสอนที่ต่างจากการศึกษาในระบบ จึงทำให้การจัดกลุ่มสัมพันธ์สามารถทำได้แค่สัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 50 นาที หลังจากเวลาการเรียนการสอนสิ้นสุดลงแล้ว

1.1.8 หลักการเรียนรู้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ทิสนา แหมมณี (2545: 142-143) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับหลักการเรียนรู้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้นตอมีชีวิตชีวา การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจะได้ดีเมื่อผู้เรียน มีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของตน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่างๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล ถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ
3. การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ การเรียนรู้ที่ดีจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถใช้การเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้ง และจดจำได้ดี
4. การเรียนรู้กระบวนการมีความสำคัญ กระบวนการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่างๆ จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นกับกระบวนการเป็นสำคัญ ดังนั้นการเรียนรู้ที่ดีจึงต้องเน้นกระบวนการด้วย
5. การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ การช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้นมากขึ้น และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

1.1.9 ลักษณะการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (กรมวิชาการ. 2540: 67) ได้ระบุกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุยปรึกษาหาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะปรับตัวสามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
3. ยึดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ข้อมูลและทักษะที่กว้างและหลากหลาย
4. เน้นกระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ถึง

กระบวนการกลุ่มและกระบวนการต่างๆ ที่ทำให้เกิดผลงานซึ่งประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการด้วย การเรียนรู้กระบวนการจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ผลงานดีขึ้น

5. เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสดูหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.1.10 กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ใช้กลุ่มสัมพันธ์ มีลักษณะดังนี้ (กรมวิชาการ.2540: 67)

1. เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมจะมีลักษณะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. กิจกรรมมีลักษณะเป็นกิจกรรมกลุ่มย่อยช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้
3. กิจกรรมมีลักษณะที่นักเรียนจะต้องค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ครูจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากกว่าเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้
4. กิจกรรมประกอบไปด้วยขั้นตอนของการวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระบวนการทำงาน กระบวนการแก้ปัญหาฯ ซึ่งมีผลต่อการทำงานและผลงาน
5. กิจกรรมประกอบไปด้วยการอภิปราย ค้นหาวิธีการและแนวทางในการนำการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.1.11 บทบาทของครูในการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (กรมวิชาการ. 2540: 68) ได้ระบุบทบาทของครูในการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. มีความเป็นกันเอง มีความเห็นอกเห็นใจนักเรียน สร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนของนักเรียน มีการสนทนา ไต่ถาม ให้ความสนใจ และให้กำลังใจแก่นักเรียน
2. ครูต้องพูดให้น้อยลงและครูเป็นเพียงผู้ประสานงานแนะนำช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการเท่านั้น
3. ครูต้องไม่ชี้นำหรือโน้มน้ำหนักความคิดของนักเรียนสนับสนุนให้กำลังใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานแสดงออกอย่างอิสระ และกล้าแสดงออกซึ่งความสามารถของนักเรียนแต่ละคน
4. สนับสนุนให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ สรุปผลการเรียนรู้ และประเมินผลการทำงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

1.1.12 บทบาทของนักเรียน (กรมวิชาการ. 2540: 40) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักเรียนไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรม พยายามค้นหาและแสวงหาความรู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ให้ความช่วยเหลือกันและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในหมู่นักเรียน แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นอย่างอิสระ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ที่ตนเองในกลุ่ม เช่น สร้างความสัมพันธ์ดีกับคนอื่นในกลุ่ม การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม พยายามปรับปรุงบุคลิกภาพเสมอ สร้างบรรยากาศที่ดี ควบคุมการทำงานของกลุ่ม
3. ทำความเข้าใจงานที่ได้รับมอบหมาย และทำงานร่วมกันกับกลุ่มได้ดี

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เล็กซ์ (Lex. 1973: 6093-A) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติของนักศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมลรัฐอินเดียนา ผู้วิจัยแบ่งนักศึกษาเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนแบบเก่า กับกลุ่มทดลองใช้วิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาจิตใจทางด้านศาสนาของผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม ในระหว่างทดลองพบว่า นักศึกษารู้สึกพอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับ เพราะได้รับแรงกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายอย่างอิสระในเรื่องค่านิยม และทุกคนยินดีร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

เดอร์ชมิทท์ (Durschmidt. 1977: 3953-A) ได้ทำ การศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเองของนักศึกษาในกลุ่มทดลองจำนวน 38 คน โดยจัดให้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงศักยภาพของตนเองออกมา ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 63คน ยังคงเรียนตามปกติ ผลปรากฏว่าเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วกลุ่มทดลองมีการยอมรับตนเองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนการเข้าใจตนเองนั้น ทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน

เบิร์คเฮาเซอร์ (Birkhauser. 1985: 103) ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม นักเรียนเกรด 3,4 และ 5 จำนวน 77 คน ซึ่งมีส่วนอยู่ในชั้นเรียนตามปกติและนักเรียนซึ่งอยู่ในชั้นเรียนไม่เกิน 6 สัปดาห์ จำนวน 75 คน พบว่าทั้งสองกลุ่มมีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วูลฟ์ (Wolf. 1986: 56) ได้ทำการศึกษาเรื่องกลุ่มสัมพันธ์มีผลต่อรูปแบบการเป็นผู้นำ ที่มีต่อพฤติกรรมกลุ่มข้ามวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางด้านพฤติกรรมเจตคติ และผลงานของรูปแบบการเป็นผู้นำ และผู้นำต่างวัฒนธรรมกับกิจกรรมการทำขนมและการจัดทำหนังสือคู่มือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา 4 กลุ่ม ที่กำลังศึกษาในระดับวิทยาลัยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีผู้นำประชาธิปไตยจะมีความเป็นอิสระ ความคิด

ริเริ่ม และความกระตือรือร้นมากกว่ากลุ่มที่มีผู้นำแบบเผด็จการ แต่ถ้าเป็นการหารือเกี่ยวกับงานกลุ่ม จะชอบผู้นำแบบเผด็จการมากกว่า นอกจากนี้ ไม่พบความแตกต่างระหว่างผู้นำที่เป็นชาวอเมริกัน และชาวจีน ทั้งด้านความเป็นอิสระ ความคิดริเริ่ม และความกระตือรือร้น สรุปแล้ว กลุ่มจะมีพฤติกรรมและเจตคติในทางบวกต่อผู้นำแบบประชาธิปไตยมากกว่าผู้นำแบบเผด็จการ แต่ไม่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมของผู้นำ

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

จินดาพร แสงแก้ว (2541: 53) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์แบบมาราธอนเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กบ้านอุปถัมภ์ มูลนิธิสร้างสรรค์ เด็กกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2540 ในกลุ่มเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง ช่วงอายุ 12-18 ปี จำนวน 24 คน และสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ใช้กลุ่มสัมพันธ์ และกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้กลุ่มสัมพันธ์แบบมาราธอน กลุ่มละ 12 คน ผลการวิจัยพบว่าเด็กบ้านอุปถัมภ์มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นหลังการเข้ากลุ่มสัมพันธ์และกลุ่มสัมพันธ์แบบมาราธอน โดยมีความภาคภูมิใจแตกต่างกัน

พรทิพย์ ศรีตระกูล (2541: 78) ได้ทำการวิจัยเพื่อทดลองใช้กลุ่มสัมพันธ์ต่อสุขภาพจิตเป็นรายด้านของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังฝึกกลุ่มสัมพันธ์ และเปรียบเทียบสุขภาพจิตเป็นรายด้านของนักเรียนที่ได้รับการฝึกกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ ผู้วิจัยทำการศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกัลยาณวัตร จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2541 จำนวน 36 คน ซึ่งมีปัญหาด้านสุขภาพจิต โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 18 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกกลุ่มสัมพันธ์แล้วมีสุขภาพจิตเป็นรายด้านดีกว่าก่อนได้รับการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ และมีสุขภาพจิตเป็นรายด้านดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกกลุ่มสัมพันธ์

ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์ (2541: 50) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยบรมราชชนนีตรัง จังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2540 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีการปรับตัวด้านการเรียนดีขึ้นหลังการเข้ากลุ่มสัมพันธ์ และหลังการได้รับข้อเสนอแนะ ซึ่งนักศึกษาพยาบาลที่เข้ากลุ่มสัมพันธ์และนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับข้อเสนอแนะมีการปรับตัวด้านการเรียนต่างกัน

อมรรวรรณ แก้วผ่อง (2542: 93-96) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 13-14 ปี จำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มๆ ละ 12 คน ผลการศึกษพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านรับผิดชอบต่อนตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่

เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเผชิญความจริง การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โสภภาพรณ อักฌราศิริวะโรจน์ (2545: 53) ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 9 ครั้งๆ ละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง มีคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองมีคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่า นักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิวพร ภูมิสิริวัฒน์ (2545: 51) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบวัดพฤติกรรมด้านความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8597 และโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ผลวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการกลุ่มด้วยโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

อรัญญา วันกิ่ง (2546: 59) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีคะแนนความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 45 ลง มา จำนวน 30 คน ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน โดยจัดกิจกรรมกลุ่มให้กับกลุ่มทดลองจำนวน 16 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการตนเองสูงขึ้นหลักจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โสพิษ ปลอดเขียว (2546: 35) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหมวกเหล็กวิทยา อำเภอหมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยทำการศึกษานักเรียนจำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองคือกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมและกลุ่มควบคุมคือกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนมากขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มสัมพันธ์สามารถนำไปพัฒนาบุคคลในระดับต่างๆ ได้ เพราะเป็นการให้บุคคลได้ลงมือปฏิบัติจริง และเกิดประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ต้องการพัฒนา และแสดงให้เห็นว่ากลุ่มสัมพันธ์มีกระบวนการในการพัฒนาคนในต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

2.1.1 ความหมายของสัมพันธภาพกับเพื่อน

สัมพันธภาพ หมายถึง ความผูกพัน ความเกี่ยวข้อง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525: 796) จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องสัมพันธภาพ ได้มีผู้ให้ความหมายของสัมพันธภาพไว้ดังนี้

ซิคเกอร์ริง (Chickering. 1993: 90) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ได้แก่ การสามารถยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้ และการมีใจกว้าง ส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้วางใจกัน การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน การให้และการรับ เป็นต้น

ชัยพร วิชชาวุธ (2530: 69) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างบุคคล มนุษย์อยู่เป็นสังคม การกระทำของมนุษย์แต่ละคนจึงสัมพันธ์กับการกระทำของคนอื่นๆ ในสังคม เกิดขึ้นทันทีเมื่อการกระทำ ของคนหนึ่งมีผลกระทบต่อผลกรรมที่อีกคนหนึ่งจะได้รับ

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2534: 10) กล่าวถึง ความหมายของสัมพันธภาพว่าสัมพันธภาพเป็น ความเกี่ยวข้องของมนุษย์ที่มีต่อกัน โดยทางตรงและทางอ้อม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกัน ยอมรับนับถือ ตลอดจนการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของสถาบันและวัฒนธรรมเดียวกัน มีการสืบทอดเจตนารมณ์ จนเกิดเป็นสังคมขึ้น ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของมนุษย์เข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม

จากความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าว สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง พฤติกรรมโต้ตอบระหว่างบุคคลอันจะนำ มาซึ่งความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันของบุคคลรวมทั้งสังคม ทำให้เกิดการปรับตัวทางสังคม ความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

2.1.2 การสร้างสัมพันธภาพ

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีนั้น ควรเริ่มจากการทำ ความเข้าใจตนเอง และปรับปรุงในข้อบกพร่องของตนเองก่อน ในการเรียนรู้ที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ควรเริ่มจากการทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับ “ตน” หรือ “ตนเอง” เสียก่อน ซึ่ง คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530: 112–113) ได้แบ่ง “ตน” ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ตนตามอุดมคติ (Ideal Self) หมายถึง ตนที่คนเราอยากจะเป็น

2. ตนที่ตนเองรับรู้และคนอื่นรับรู้ (Perceived Self) มี 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 ตนที่ตนเองรับรู้ หมายถึง การที่เรามองตนเองว่าเป็นอย่างไร เช่น เรามองว่าตัวเองเก่ง ดี รวย เป็นต้น

2.2 ตนที่คนอื่นรับรู้ หมายถึง การที่คนอื่นมองว่าเรามีลักษณะอย่างไร เช่น เป็นคนไม่สุภาพ ไม่เป็นมิตร เป็นต้น

3. ตนที่เป็นจริง (Real Self) หมายถึง สภาพที่แท้จริงของบุคคล บางครั้งบุคคลบางคนไม่สามารถรู้จักตนเองได้ดี จึงแสดงพฤติกรรมออกไปไม่เหมาะสม เช่น บางคนชอบร้องเพลงทั้งๆ ที่ร้องเพลงไม่ไพเราะเลย

จอห์นสัน (Johnson. 1986: 7–9) ได้เสนอแนะวิธีปฏิบัติเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันไว้ดังนี้ คือ

1. การรู้จักและไว้วางใจกัน ซึ่งจะเกิดได้จากการเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยว่าเรามีความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่ได้กระทำ ลงไป การตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ รู้ เข้าใจ และยอมรับในความรู้สึก ความคิด ความสามารถ และการกระทำ ของตนเอง การยอมรับตนเอง ได้แก่ พอใจและยอมรับลักษณะต่างๆ ของตนเอง

2. การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา ได้แก่ บอกความคิด ความรู้สึกของเราให้ผู้อื่นทราบอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา

3. การยอมรับและสนับสนุนกัน ได้แก่ ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีปัญหา หรือประสบภาวะวิกฤต การรู้จักแก้ปัญหาและขัดความขัดแย้ง จะช่วยให้บุคคลมีความใกล้ชิด และสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

2.1.3 หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ

โคลล์แมนและแฮมเมอร์(สุภาพรณ. 2527: 287; อ้างอิงจาก Coleman;& Hammer) ได้กล่าวถึง หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์ร่วม

สัมพันธภาพใดก็ตามจะยั่งยืนก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพนั้นสนองความต้องการของบุคคลทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อความรัก การเป็นที่ยอมรับทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีเป็นต้น ถ้าไม่สนองความต้องการแม้ในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สัมพันธภาพไม่อาจคงอยู่ได้ ดังนั้นการมีวัตถุประสงค์และความต้องการร่วมกัน จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2. การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของบุคคลสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดอดอาจ

แตกร้าวลงได้ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งล่วงล้ำสิทธิ และไม่ยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นตัวของตัวเอง คนที่เคยสนิทอาจเลิกคบกันได้ การปฏิบัติต่อกันแบบประชาธิปไตยด้วยความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกันจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะต้องยอมรับและเห็นด้วยกับความคิดหรือความเชื่อของเขา

3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพสัมพันธภาพทางสังคมโดยทั่วไปมักมีโครงสร้าง และลักษณะการติดต่อสื่อสารเฉพาะอย่างที่เป็นข้อตกลงสอดคล้องต้องกัน เช่น สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับเพื่อน บิดามารดากับบุตร เป็นต้น โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารจะขึ้นอยู่กับผู้อื่นที่อยู่ในสัมพันธภาพนั้น ๆ เป็นราย ๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารที่พัฒนาขึ้นอยู่ในขอบเขตที่สร้างความพึงพอใจให้ทั้งสองฝ่าย สัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย

4. องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่

4.1 การมีภูมิหลังและประสบการณ์แตกต่างกัน เช่น ผู้มีระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจเดียวกันมักมีภาษาที่สื่อสารความหมายระดับเดียวกัน

4.2 การเลือกรับรู้โดยให้ความสนใจเฉพาะข้อความบางตอน ทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมด ซึ่งทำให้การตีความผิดพลาดได้

4.3 อารมณ์และความรู้สึกในขณะที่มีการรับรู้ปัจจัยในสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ หรือบุคคลที่ก่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่น ความมั่นใจ ความกลัวหรือความโกรธ เป็นต้น อาจทำให้เกิดการรับรู้และการตีความหมายที่ผิดพลาดได้

4.4 ความไม่ไวในการรับรู้ ส่วนใหญ่อารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในข้อความต่างๆ มีความหมายสำคัญยิ่งกว่าข้อความที่สื่อสารออกมา ความไม่สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่อาจรับรู้และตีความหมายผิดพลาดได้

5. การรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างกระจ่าง

5.1 การรับรู้ตนตามความเป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับตนเอง

5.2 การรับรู้ผู้อื่นตามความเป็นจริง อันจะนำไปสู่การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น

5.3 การรับรู้สัมพันธภาพตามความเป็นจริง เพื่อจะสนองความต้องการ และก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย

6. การห่วงใยผู้อื่นอาจแสดงออกโดยการพูดหรือการกระทำ อาจพูดปลอบใจ แสดงความห่วงใย หรือให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นประสบความยุ่งยากลำบากใจ หรือแสดงความซาบซึ้ง แสดงความขอบคุณในคุณความดีที่ผู้อื่นได้แสดงต่อตน แสดงความชื่นชมในคุณความดีที่ผู้อื่นมียอมเป็น การเสริมแรงคุณลักษณะเช่นนั้นและช่วยสร้างเสริม สัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

7. ชื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นการเป็นตัวของตัวเองและชื่อสัตย์ต่อความคิดเห็นและความเชื่อของตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญ บุคคลไม่ควรหลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงเพียงเพราะไม่กล้าเผชิญความขัดแย้ง และควรมีความเชื่อด้วยว่าผู้อื่นก็ยอมจะกล้าเผชิญความจริง และหาทางแก้ไขปัญหได้ในทางสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงที่พูดต้องแสดงให้เห็นความเคารพในความเป็นตัวของตัวเองของผู้อื่นคำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงความห่วงใย เป็นมิตรอย่างจริงใจด้วย ความหวังดีจึงเป็นความจริงที่นุ่มนวล ไม่ก้าวร้าว

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้บุคคลเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น พฤติกรรมและการแสดงออกของแต่ละบุคคลจะทำให้สามารถรับรู้ถึงสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ได้ การรับรู้และการตีความถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นที่ถูกต้องและตรงตามความเป็นจริง รับรู้ตนเองและผู้อื่นตามสภาพความเป็นจริง รวมทั้งการแสดงออกด้วยความจริงใจ ความห่วงใย การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น จะทำให้ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลแน่นแฟ้นและยืนยาวขึ้นได้

2.1.4 ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ชไนเดอร์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2529: 12; อ้างอิงจาก Schneider. n.d.) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ดังนี้ คือ

1. ความพอใจในการคบหา หมายถึง การที่บุคคลคบหาสมาคมกันนั้นจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความรู้สึก และความพอใจของทั้งสองฝ่ายเป็นเบื้องต้น ต่างฝ่ายก็พอใจที่จะคบหาสมาคมถ้าต่างฝ่ายไม่พอใจที่จะรู้จักหรือคบหาสมาคมกันแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็ไม่น่าจะยืนยาวต่อไป อาจจะเป็นการรู้จักกันอย่างผิวเผินเท่านั้น

2. การรู้จักและไว้วางใจกัน เมื่อบุคคลพอใจที่จะคบหาสมาคมกันแล้ว ก็ต้องทำความรู้จักกัน ต้องศึกษารายละเอียดและประวัติส่วนตัวของฝ่ายตรงข้าม หาโอกาสสนทนากันแล้ววิเคราะห์ดูว่าบุคคลนั้น ๆ มีทัศนคติหรือรสนิยมแบบเดียวกับตนหรือไม่ การที่จะให้ผู้อื่นไว้วางใจตนเองนั้น บางคนจะใช้วิธีเปิดเผยตัวเองแสดงความบริสุทธิ์ใจ เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามรู้จักคุ้นเคยหรือไว้วางใจรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจ สนิทสนมกันเป็นอย่างดี

3. ปทัสถานส่วนบุคคล สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ได้แก่ ปทัสถานส่วนตัวของแต่ละบุคคลยึดมั่นและแสดงออก อันมีผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น การแสดงกิริยามารยาท ความประพฤติส่วนตัว อุปนิสัยใจคอ และบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เป็นต้น ถ้าบุคคลมีปทัสถานส่วนบุคคลดีก็เป็นเสน่ห์ของบุคคลนั้น เป็นที่รักใคร่และชื่นชอบของบุคคลอื่นอันจะเป็นปัจจัยในการสร้างสัมพันธภาพหรือมิตรภาพที่ดีต่อกันได้

4. การลงทุนส่วนตัว เมื่อบุคคลเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นใดก็ตามบุคคลอาจจะได้กำไร หรือขาดทุน กำไรในที่นี้ หมายถึง ความพอใจ ความสำเร็จ ความร่าเริงและความสุขใจ ส่วนขาดทุนหมายถึง ความไม่สบายใจ ความทุกข์ใจ ความอับอายและความกระวนกระวายใจ คำว่าต้นทุน หมายถึง ทรัพย์สิน เงินทอง ชื่อเสียง โอกาสและเวลาที่เสียไปด้วย ดังนั้นการที่บุคคลจะคบใครนั้น แต่ละบุคคลจะต้องพิจารณาถึงกำไรและขาดทุนไว้อย่างละเอียด และยอมลงทุนโดยเสียบางส่วนเพื่อแลกกับบางอย่างที่พอใจ

โคลล์แมนและแฮมเมอร์ (สุภาพรณ. 2527: 287; อ้างอิงจาก Coleman;& Hammer. n.d.) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยสัมพันธภาพนั้นสนองความต้องการของทั้งสองฝ่าย
2. การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของกันและกัน
3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพ ซึ่งสัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่ทั้งสองฝ่ายได้รับ

4. องค์ประกอบของการติดต่อ ได้แก่

- 4.1 ภูมิหลังและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน
- 4.2 การเลือกรับรู้โดยสนใจเฉพาะข้อความบางตอน ทำให้ไม่ได้รับข้อเท็จจริงทั้งหมดทำให้การตีความผิดพลาดได้
- 4.3 อารมณ์และความรู้สึกขณะรับรู้ ทำให้ตีความผิดพลาด
- 4.4 ความไวในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกที่ซ่อนเร้น ซึ่งอาจทำให้การรับรู้และตีความผิดพลาดได้

5. การรู้จักตนเองและผู้อื่น

5.1 การรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจและยอมรับตนเอง

5.2 การรับรู้ผู้อื่นตามความเป็นจริงอันจะนำไปสู่การเข้าใจและยอมรับผู้อื่นการรับรู้สัมพันธภาพตามความเป็นจริง เพื่อจะสนองความต้องการและก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย

6. การห่วงใยผู้อื่น ซึ่งอาจแสดงออกได้โดยการพูดปลอบใจ แสดงความห่วงใยความซาบซึ้งหรือช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นประสบความยุ่งยากลำบากใจหรือมีปัญหา

7. การเคารพตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การเป็นตัวของตัวเอง เคารพต่อความคิดเห็นและความเชื่อของตนเอง ไม่หลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงเพียงเพื่อจะหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง แต่เป็นความจริงที่นุ่มนวลไม่ก้าวร้าวและในเชิงสร้างสรรค์มากกว่า นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น การห่วงใยและเป็นมิตรอย่างจริงใจ จึงจะทำให้สัมพันธภาพดำเนินไปอย่างราบรื่นด้วยดี

จากปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าการที่บุคคลจะสามารถพัฒนาตนเองเกี่ยวกับด้านการสร้างสัมพันธภาพได้นั้น ควรเริ่มจากความพอใจที่ทั้งสองฝ่ายจะคบหาสมาคมกัน มีการแสดงออกด้วยมารยาทและความประพฤติที่ดีต่อกัน รู้จักเปิดเผยตนเองอย่างบริสุทธิ์ใจ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน รับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นของบุคคลอื่น อีกทั้งควรเคารพและยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย

2.1.5 การพัฒนาสัมพันธภาพ

แซสซี (Sasse. 1975: 115–117) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับผู้อื่นมิได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติสัมพันธภาพจะเจริญหรือมีความมั่นคงขึ้นอยู่กับบุคคลและความสัมพันธ์ของบุคคล ดังนั้นการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นจึงเป็นพื้นฐานของกระบวนการพัฒนาความรู้สึกและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การพัฒนาสัมพันธภาพ ประกอบด้วย

1. การสร้างสายสัมพันธ์ เป็นความรู้สึกที่ทำให้บุคคลอื่นสบายใจการสร้างสายสัมพันธ์ที่นำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ในครั้งต่อไป ขณะที่พัฒนาสายสัมพันธ์บุคคลจะรู้สึกสบายใจ ไม่ป้องกันตนเอง แต่จะเปิดเผยตนเองและเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น

2. การเล่าเกี่ยวกับตนเอง เมื่อบุคคลมีสายสัมพันธ์ต่อกัน บุคคลมักชอบเล่าความรู้สึกประสบการณ์ และทัศนคติของตนเอง ทำให้รู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น

3. การรู้จักฟังพียงซึ่งกันและกัน บุคคลจะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และทราบว่าผู้อื่น ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เพื่อได้ตอบสนองได้ถูกต้อง และทราบว่าช่วยเหลือกันได้อย่างไร

4. ความต้องการสัมพันธ์ที่มั่นคง บุคคลเริ่มมีการเคารพซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมั่นใน

ตนเองและผู้อื่น และมีความรักในสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นเพื่อให้สัมพันธภาพนั้นมั่นคงต่อไป

การพัฒนาทั้งสี่ขั้นเปรียบเหมือนสี่ล้อรวมทั้งหมดคือ วงล้อ โดยสามารถหมุนไปข้างหน้าหรือข้างหลังได้ หากสัมพันธภาพเป็นไปในทางบวก วงล้อก็หมุนไปข้างหน้าและจะหมุนไปเรื่อยๆเป็นความสัมพันธที่มั่นคง แต่ถ้าการสร้างสายสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะโต้เถียงเอาชนะกันในบรรยากาศที่ไม่ดีจะทำให้บุคคลเริ่มลดการเปิดเผยตนเอง

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาสัมพันธภาพย่อมขึ้นอยู่กับความสัมพันธของแต่ละบุคคลว่าจะสามารถพัฒนาสายสัมพันธ์นั้นไปในทิศทางใด การสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีนั้นเริ่มจากการเปิดเผยตนเอง การทำความรู้จักตนเองและผู้อื่นให้มากขึ้นจากการพูดคุยและความคิด เพื่อการตอบสนองผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สามารถแสดงความรู้สึกต่างๆ ออกมาอย่างเป็นธรรมชาติทำให้เกิดการสนิทสนมกันมากขึ้น เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่สัมพันธภาพที่มั่นคง มีความเคารพซึ่งกันและกันต่อไป

2.1.6 คุณภาพของสัมพันธภาพ

ซิคเกอร์ริง (Chickering. 1993: 90) คุณภาพของสัมพันธภาพ หมายถึง ความรู้สึกจากการพึ่งตนเองหรือพึ่งบุคคลอื่นไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้วางใจ การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนตลอดจนการให้และการรับบุคคลจะมีสัมพันธภาพสนิทสนมกันได้จะต้องมีพื้นฐานของความไว้วางใจเกิดขึ้นก่อนความไว้วางใจจะทำให้บุคคลเกิดความอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็นช่วยเหลือเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การมีความไว้วางใจจะต้องมีการพัฒนาเป็นขั้นตอน ไม่ใช่ไปสู่จุดสูงสุดเลยภายในครั้งเดียว ความไว้วางใจจะถูกสร้างขึ้นถ้าบุคคลมีความรู้สึกว่าคุณได้รับการสนับสนุนและยอมรับ มีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความไว้วางใจกันมากขึ้น (อรุณี ประภา หอมเศรษฐี. 2529: 53-54) นอกจากนี้สัมพันธภาพที่บุคคลมีการเปิดเผยตนเอง จะทำให้เกิดความไว้วางใจมั่นใจในตัวบุคคลนั้น การไว้วางใจจะเกิดจากการยอมรับบุคคลอื่น และมีการติดต่อกันอย่างเปิดเผย มีการช่วยเหลือกันเท่าที่กระทำได้ หากบุคคลมีการเปิดเผยตนเองแต่ไม่รู้สึกยอมรับบุคคลอื่น ความไว้วางใจก็จะไม่เกิดขึ้น และไม่เกิดการเปิดเผยตนเองอีกต่อไป (Johnson. 1972: 43-46)

สำหรับบุคคลที่ให้ความสำคัญกับการวิพากษ์วิจารณ์มากเกินไป จะเป็นบุคคลที่ไม่มี ความไว้วางใจ และชอบตำหนิตายบุคคลอื่น ถ้าบุคคลเรียนรู้ที่จะไว้วางใจบุคคลอื่น จะทำให้บุคคลนั้นไม่มองว่าตนเองอยู่เหนือกว่าหรือต่ำกว่าบุคคลอื่น แต่จะนับถือบุคคลว่าเป็นบุคคลหนึ่งหรือเป็นเพื่อนมิใช่ศัตรูหรือคู่แข่ง บุคคลจะปฏิบัติต่อบุคคลอื่นในฐานะที่เป็นมนุษย์มากกว่าวัตถุ (ชูชัย สมिति ไกร. 2528ก: 87-88)

ส่วนการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เป็นการให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น แต่ขณะเดียวกันต้องไม่เป็นการทำร้ายตนเอง หรือมีลักษณะที่สนองตอบความต้องการของบุคคลอื่นเสมอพยายามที่จะทำอะไรเพื่อบุคคลอื่นแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกเหนื่อยอ่อนทั้งกายและใจ กลายเป็นบุคคลที่ห่างเหินกับตนเอง แต่ถ้าเราเป็นตัวของตัวเองและรู้วิธีการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของตนเองและบุคคลอื่น ถึงแม้ว่าเราจะช่วยเหลือบุคคลอื่นในยามที่บุคคลนั้นมีปัญหา แต่เราก็จะไม่แก้ปัญหาแทนบุคคลนั้นทั้งหมดทุกอย่าง เพราะเรามีความเชื่อมั่นว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะรับมือกับตนเองได้ (ซูซัน สมิททิกร. 2528: 113-114)

นอกจากนี้ในการติดต่อหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่มีใครที่จะเป็น“ผู้รับ” หรือ “ผู้ให้” อยู่ฝ่ายเดียวได้ ควรมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันซึ่งเป็นพฤติกรรมสังคมที่จะต้องมีการตอบสนองกันอยู่ตลอดเวลา พฤติกรรมสังคมนี้เป็นศิลปะที่เรียนรู้ได้แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพื้นฐานอันละเอียดอ่อนในจิตใจของแต่ละบุคคล บางคนละเอียดอ่อนมาก สามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ไว และสามารถ “ให้” สิ่งที่คุณนั้นต้องการได้ถูกต้องตามกาลเทศะ ผลที่เกิดขึ้นนั้นคือ ความพอใจอันนำไปสู่มิตรภาพ แต่บางคนพื้นฐานจิตใจยังไม่ละเอียดอ่อนนัก จึงยังไม่สามารถอ่านความรู้สึกหรือความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่งได้ การตอบสนองจึงอาจจะไม่ตรงหรือไม่ถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้ง นอกจากนี้ปัจจัยที่แฝงอยู่ และเป็นเครื่องเสริมให้มิตรภาพดำเนินไปอย่างราบรื่น คือ ความจริงใจที่เกิดขึ้นทั้งฝ่ายผู้ให้และผู้รับ (กิตติวดี บุญซื่อ. 2525: 114)

จากคุณภาพของสัมพันธภาพดังกล่าว สรุปได้ว่า คุณภาพของสัมพันธภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มจากการไว้วางใจอันจะทำให้บุคคลเกิดความอบอุ่นใจ กล่าวแสดงความคิดเห็น และนำไปสู่การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งความไว้วางใจนั้นจะถูกสร้างขึ้นได้โดยบุคคลควรได้รับการสนับสนุนและยอมรับจากการเปิดเผยตนเอง อีกทั้งไม่ควรให้ความสำคัญกับการวิพากษ์วิจารณ์มากเกินไปมีการแลกเปลี่ยน และช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน แต่ก็เชื่อมั่นในความสามารถของผู้อื่นที่จะรับมือกับตนเองได้ด้วย ทั้งสองฝ่ายควรเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับจึงจะนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีต่อไป

2.1.7 การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน

วิจิตร อวระกุล (2542: 181) ได้กล่าวว่าคุณลักษณะของเพื่อนที่ดีที่ควรคบนั้นควรประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นคนไม่เอาเปรียบเพื่อน เห็นเพื่อนได้ดีก็ดีใจด้วย ไม่อิจฉาริษยา เมื่อเพื่อนตกทุกข์ได้ยากเจ็บไข้ได้ป่วยก็สงสาร เป็นทุกข์แทน พยายามหาทางช่วยเหลือและยอมเสียสละให้กันเมื่อถึงคราวจำเป็น

2. เป็นคนรักเพื่อน ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละและเห็นประโยชน์ของส่วนรวม โอบอ้อมอารี

เมตตา กรุณา พุดจา มีศีล มีสัตย์ เชื่อถือได้ รักษาคำพูด มีสามัคคีธรรม กิริยาสุภาพเรียบร้อย นอบน้อม ต่อผู้ใหญ่ ไม่แข็งกระด้าง

3. มีวาจาอ่อนหวาน นินมนวล อ่อนน้อมกับคนทั่วไป รักเกียรติของตนและคนอื่น ไม่ทำผิดผู้อื่นที่ทำ ผิดหรือชั่ว

4. ชักนำ แนะนำ เพื่อนแต่ในสิ่งดี คอยตักเตือนเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนทำผิด มีความหวังดีต่อเพื่อนมนุษย์ ไม่ผูกพยาบาท

5. ไม่เสียเรื่องความประพฤติ เรื่องการเงิน ไม่เป็นหนี้สินมากมาย ไม่เป็นคนเจ้าชู้ ไม่พาลเกร เล่นการพนัน เสพยาเสพติด ไม่ชอบนินทา ยุแหย่ ส่อเสียดผู้อื่น ไม่เป็นที่รังเกียจของสังคมคนทั่วไป

6. เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย หนักแน่น เยือกเย็น ไม่หุนเหิน เชื่อคนง่าย ไม่เป็นคนชี้เหนียว แต่ก็ไม่ใช่คนสุ่ยสุร่าย

คุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่ดีของเพื่อนที่ควรคบ ส่วนจะมีมากน้อยหรือมีคุณสมบัติที่สำคัญอย่างไรบ้าง ควรจะคบเพื่อนประเภทใดก็อาจพิจารณาด้วยตนเอง และพิจารณาจากสายตาของคนอื่นว่า คนส่วนมากเขามองคน ๆ นั้นเป็นอย่างไรประกอบด้วยก็จะพิจารณาได้ดียิ่งขึ้น

การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเพื่อนคือสิ่งแวดล้อมหล่อหลอมชีวิตของเรา ถ้าเพื่อนดี เพื่อนจะชักนำ เราไปในทางดี แต่ถ้าเพื่อนไม่ดีก็จะชักจูงเราไปในทางที่ไม่ดีได้ หลักอีกข้อหนึ่งในการคบเพื่อนก็คือ เราต้องสังเกตดูว่าเพื่อนที่เราคบนั้นในสายตาของคนอื่นเห็นว่าเขาเป็นคนเลว เป็นที่ติฉินหรือสังคมรังเกียจหรือไม่ ถ้าเป็นเช่นนั้นเราก็ต้องสันนิษฐานได้ว่าเพื่อนคนนั้นต้องเป็นคนไม่ดีด้วย ไม่ควรคบหา

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

2.2.1 งานวิจัยในประเทศ

อารีย์ ลิลา (2535: 62) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก

สุทธิชา ชูเชิด (2542: 46) ที่ได้ศึกษาถึง ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสระโบสถ์วิทยาคาร อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีการปรับตัวด้าน

สัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะสามารถพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนได้

บุศราภรณ์ สุขคุ้ม(2545: 78) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มะลิ สูดกลาง (2547: 129) การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์บ้านเมตตา จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีสัมพันธภาพระหว่างผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

จากงานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน สรุปได้ว่า การที่บุคคลมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้านักเรียนประพฤติปฏิบัติตนกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ก็จะสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนและบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

สมาร์ท (อารีย์ ธิลา. 2535: 18; อ้างอิงจาก Smart. 1967) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าที่ปรับตัวได้ดี จำนวน 400 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 5-20 ปี พบว่าเด็กที่ปรับตัวได้ดี เป็นเด็กที่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ครู และสามารถเข้ากลุ่มเพื่อนได้ดี

เดอร์คอสเตอร์ (Decoster. 1981: 5789-A) ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยม พบว่า นักเรียนที่มีความพอใจในการสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนมีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

แพนสินี (Pensini. 1997: 36-83) ได้ศึกษาคุณภาพของรูปแบบสัมพันธภาพในสังคมของวัยรุ่น โดยการทดลองเชิงสำรวจเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับสัมพันธภาพกับเพื่อน ด้วยการสัมภาษณ์เป็นผู้ชายจำนวน 5 คน และเป็นผู้หญิงจำนวน 5 คน กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สัมพันธภาพเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่าเพศชายและเพศหญิงมีสัมพันธภาพที่คล้ายกัน ซึ่งพบว่า เพศชายมีการเปิดเผยเรื่องของสัมพันธภาพกับเพื่อนทั้งด้านภาษาและด้านอารมณ์มากกว่าเพศหญิง และเพศหญิงร่วมกิจกรรมมากกว่าเพศชาย แต่อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้มีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังคมยอมรับในเรื่องการพูด ความรู้สึกไว้วางใจกัน

อาร์หมัดและฮูดด์ (Ahmad; & Hood.1984) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของมหาวิทยาลัยไอโอวา ปีการศึกษา 1977–1981 กลุ่มตัวอย่าง 1,968 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสำรวจสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไมน์และเจนเซน (Mines–Jansen Interpersonal Relationships Inventory: Mjiri) แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ความอดทน และคุณภาพของสัมพันธภาพ ผลปรากฏว่านักศึกษา มีการพัฒนาของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

จากงานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน สรุปได้ว่า สัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะจะทำให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน สังคม และสิ่งแวดล้อมได้ดี ซึ่งจะส่งผลให้มีแนวโน้มในการเรียนสูงขึ้น กว่าวัยรุ่นที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

3.1 ประวัติความเป็นมาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา

เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ได้เกิดมหันตภัยจากแผ่นดินไหว ณ เกาะสุมาตรา และเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ (TSUNAMI) ถล่ม 6 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดพังงา กระบี่ ตรัง ภูเก็ต และสตูล ซึ่งเกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้านและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะจังหวัดพังงา ได้รับความเสียหายมากที่สุด ทำให้มีเด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ ดังกล่าวไม่น้อยกว่า 600 คนและผู้ที่อยู่อาศัย 1,513 คน โรงเรียนบ้านบางลึก ตั้งอยู่ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เป็นโรงเรียนที่ได้รับความเสียหายโดยสิ้นเชิง เหลือก็เพียงแต่เสาธงชาติเพียงต้นเดียวเท่านั้น ทำให้โรงเรียนไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ตามปกติ

จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ทางมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ (ในพระบรมราชูปถัมภ์) ได้ให้ความช่วยเหลือ ก่อตั้งโรงเรียนขึ้นใหม่ทางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 และประกาศจัดตั้งให้ชื่อว่า “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา” เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2548 รับเด็กกำพร้า และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์ “สึนามิ” ในเขตจังหวัดพังงา โดยเปลี่ยนเป้าหมายบริการ จากนักเรียนทั่วไปในชุมชน (นักเรียนไป-กลับ) เป็นเป้าหมายบริการเด็กด้อยโอกาสที่ประสบปัญหาต่างๆ ในเขตพื้นที่จังหวัดพังงา (นักเรียนประจำ) เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเปิดทำการเรียนการสอนปีการศึกษา 2548 ในวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2548 ปัจจุบันโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

3.2 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงามุ่งมั่นจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาเด็กด้อยโอกาส ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพในอนาคต

3.3 พันธกิจของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน นำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการพัฒนาการเรียน การสอน นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะการดำรงชีวิตได้ตามศักยภาพ
2. พัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่ดี คล่องตัว มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม
3. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพมีทักษะในการปฏิบัติงานสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ และคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
4. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อจัดกระบวนการการเรียนรู้และบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
5. พัฒนাবรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน ระดมกำลังสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน
6. พัฒนาเครือข่ายและทรัพยากรทางการศึกษาให้มีส่วนร่วมทั้งองค์กรทางภาครัฐ เอกชน ชุมชน องค์กร ผู้ปกครอง เพื่อให้มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการวางแผนสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนในรูปแบบผู้คิด ผู้ร่วมปฏิบัติ ผู้ร่วมพัฒนา

3.4 เป้าประสงค์ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35

นักเรียน

เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย ความรับผิดชอบ ปราศจากอบายมุขและสิ่งเสพติด รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ มีทักษะในการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เพื่อการเรียนรู้ สร้างงาน สร้างอาชีพ สามารถนำเสนอผลงานได้อย่างสร้างสรรค์

ครู

มีทักษะวิชาชีพ มีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ทันสมัย เหมาะสมกับนักเรียนสนใจและใส่ใจ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองตามศักยภาพและความสามารถ

ผู้บริหาร

เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีการบริหารการจัดการที่ดี มีความรู้ความสามารถในการพัฒนางานวิชาการ หลักสูตร นวัตกรรมและกระบวนการการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร เอกชน ภาครัฐและสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียน

เป็นโรงเรียนแห่งคุณภาพ มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีเอกลักษณ์เป็นต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งเกิดจากการร่วมคิดร่วมปฏิบัติ ร่วมพัฒนา ร่วมสนับสนุนจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ปีการศึกษา 2551 ที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำ จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ปีการศึกษา 2551 ที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำ จำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน
2. โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ดังนี้

- 1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน
- 1.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียน
- 1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 1.1 และ 1.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ

สอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert scale type) ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. หาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ของแบบสอบถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ ได้แก่ รองศาสตราจารย์วณิดี กริทธิทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ และผู้ช่วย

ศาสตราจารย์พรหมธิดา แส่นคำเครือ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยมี 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Discrimination) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test และคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แบบสอบถามจำนวน 25 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.33-5.15

2.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ที่คัดเลือกมาแล้วในข้อ 2.1 โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .912

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วโปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนตรงบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนเลย

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้ามีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับเพื่อนในกลุ่ม					
00	ข้าพเจ้าสามารถปรึกษาเพื่อนได้ทุกเรื่อง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก		ข้อความที่มีความหมายทางลบ	
	(คะแนน)		(คะแนน)
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.67-5.00 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.34-3.66 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดีพอใช้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-2.33 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไม่ดี

2. โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์ ตลอดจนประสบการณ์จากการเข้าร่วมกลุ่มมาเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

2.2 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยเลือกกิจกรรมให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า และนิยามศัพท์เฉพาะสัมพันธภาพกับเพื่อน แล้วนำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอน และการประเมินผล

2.3 ผู้วิจัยนำโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ไปปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา จำนวน 15 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาข้อบกพร่องในด้านเนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอน วิธีดำเนินการ และระยะเวลาที่ใช้ แล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อนำไปใช้วิจัยต่อไป

โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนผู้วิจัยดำเนินการทดลองเป็นเวลา 4 สัปดาห์ๆ 3 ครั้งๆ ละ 50 นาที วันจันทร์ วันพฤหัสบดี และวันอาทิตย์โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 ถึง วันอาทิตย์ที่ 1 มีนาคม 2552 เวลา 15.00-15.50 น. รวมทั้งหมด 12 ครั้ง (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

การดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest– Posttest Design ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest–Posttest Design

การกำหนดเข้ากลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
RE	T_1E	X_1	T_2E
RC	T_1C	~	T_2C

ความหมายของสัญลักษณ์

RE แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มทดลอง
RC แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มควบคุม
T_1E แทน	ทดสอบก่อนการทดลองในกลุ่มทดลอง
T_1C แทน	ทดสอบก่อนการทดลองในกลุ่มควบคุม
X_1 แทน	การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
~ แทน	การไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
T_2E แทน	ทดสอบหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง
T_2C แทน	ทดสอบหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลอง เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน แล้วบันทึกผลที่ได้เป็นคะแนนทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)

ระยะที่ 2 ขั้นทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลอง เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ๆ 3 ครั้งๆ ละ 50 นาที วันจันทร์ วันพฤหัสบดี และวันอาทิตย์โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 ถึง วันอาทิตย์ที่ 1 มีนาคม 2552 เวลา 15.00-15.50 น. รวมทั้งหมด 12 ครั้ง

2.2 กลุ่มควบคุม การเรียนการสอนตามปกติ

ระยะที่ 3 ขั้นหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียน แล้วบันทึกผลที่ได้เป็นคะแนนทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

3.2 หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มาทดสอบสมมติฐานตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วนำมาวิเคราะห์ ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ โดยใช้ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent sample)
2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการ ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์โดยใช้ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent sample)
3. เปรียบเทียบผลต่างของสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ โดยใช้ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent sample)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้สูตร t-test แบบเทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ($\alpha - Coefficient$) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนภายในกลุ่มก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การทดสอบค่าที สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent sample) โดยใช้ทดสอบสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 2

3.2 เปรียบเทียบผลต่างของสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบค่าที สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent sample) โดยใช้ทดสอบสมมติฐานข้อ 3

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
$\bar{X}_{diff}$	แทน ผลต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
S.D. _{diff}	แทน ผลต่างของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution
ΣD	แทน ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดสอบก่อนการทดลอง และการทดสอบหลังการทดลอง
ΣD^2	แทน ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดสอบก่อนการทดลอง และการทดสอบหลังการทดลองแต่ละตัวยกกำลังสอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
  2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาก่อนและหลังไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
  3. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
- ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2,3, และ 4 ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนทดลอง	15	84.13	7.73	195	2,793	11.73**
หลังทดลอง	15	97.13	9.59			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสัมพันธภาพกับเพื่อนมากขึ้นหลังจากเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 1

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มควบคุม	N	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนทดลอง	15	84.67	7.37	50	202	8.13**
หลังทดลอง	15	88	7.68			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นหลังจากที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{diff}$	S.D. _{diff}	t
กลุ่มทดลอง	15	13	4.29	2.88**
กลุ่มควบคุม	15	3.3	1.59	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธสามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้มากกว่าการไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาก่อนและหลังไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
3. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ปีการศึกษา 2551 ที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำ จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ปีการศึกษา 2551 ที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำ จำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน
2. โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลอง เป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน แล้วบันทึกผลที่ได้เป็นคะแนนทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)

ขั้นที่ 2 ขั้นทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองทั้ง 2 กลุ่มดังนี้

2.1 กลุ่มทดลอง เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ๆ 3 ครั้งๆ ละ 50 นาที วันจันทร์ วันพฤหัสบดี และวันอาทิตย์โดยเริ่มตั้งแต่ วันอังคารที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 ถึง วันอาทิตย์ ที่ 1 มีนาคม 2552 เวลา 15.00-15.50 น. รวมทั้งหมด 12 ครั้ง

2.2 กลุ่มควบคุม การเรียนการสอนตามปกติ

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน แล้วบันทึกผลที่ได้เป็นคะแนนทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

3.2 หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มาทดสอบสมมติฐานตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ โดยใช้ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent sample)

2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์โดยใช้ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent sample)

3. เปรียบเทียบผลต่างของสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ โดยใช้ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent sample)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ปรากฏผลดังนี้

1. นักเรียนกลุ่มทดลอง มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 1 แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำไปใช้พัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนได้ ทั้งนี้เพราะกลุ่มสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในครั้งนี้ ดังที่ ทิศนา แหมมณี (2545: 200) กล่าวว่า การให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนในลักษณะกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2533: 61) ได้ให้ความเห็นว่า กลุ่มสัมพันธ์มีผลในด้านทัศนคติต่อตนเอง เพราะการได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการแสดงถึง การยอมรับจากกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ความอบอุ่น และรู้สึกว่าคุณค่า

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พัชรีย์ สัมพันธ์อภัย (2546: 70) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านทุ่งนาวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสังเกตของผู้วิจัย นักเรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนโดยนักเรียนได้เรียนรู้แนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของตนให้ดีขึ้น ตลอดจนเข้าใจตนเองและผู้อื่น โดยยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึก และการกระทำของบุคคลอื่น ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่ดีต่อกันมาก และในระหว่างการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ผู้วิจัยให้ความเป็นกันเอง ให้การใส่ใจกับนักเรียนทุกคน

ให้การเสริมแรงทางบวก เมื่อนักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ไม่กล่าวตำหนิ แต่จะกระตุ้นให้นักเรียนพยายามคิดวิเคราะห์ให้ได้แนวทางที่เหมาะสม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ในครั้งหลังๆ นักเรียนมีความคุ้นเคยกล้าแสดงออกมากขึ้น โดยแสดงบทบาทต่างๆ ได้อย่างไม่ขัดเขินไม่รอหรือเกี่ยงให้เพื่อนแสดงก่อน กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน และร่วมกันสรุปในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ดังนั้นการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ จึงสามารถพัฒนาสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียนได้

2.นักเรียนมีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 แสดงว่า นักเรียนมีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนดีขึ้นถึงแม้ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะในชีวิตประจำวันของนักเรียนก็ต้องปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ในสังคม ทั้งเพื่อน ครู ทำให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับบุคคลรอบข้างได้ ตามระยะเวลาที่เปลี่ยนไป เด็กวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการศึกษาและต้องใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อม ในโรงเรียน เมื่อเข้าสู่โรงเรียน เด็กวัยรุ่นก็จะมีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น โรงเรียนจะสอนให้เด็กมีพื้นฐานในการเรียนรู้ เรียนรู้สังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โรงเรียนยังได้เพิ่มเติมและถ่ายทอดรายละเอียดต่างๆ ของวัฒนธรรม และโครงสร้างสังคมที่สลับซับซ้อนเพิ่มขึ้นมาจากครอบครัว นักเรียนในโรงเรียนจะเรียนรู้ความต้องการ ความพึงพอใจความจริงในโลกที่เขาจะต้องปรับตัวให้ได้ โดยโรงเรียนนั้นจะให้อิสระแก่เด็กวัยรุ่นจากครอบครัว เป็นสื่อกลางเชื่อมต่อกับสังคมโลกภายนอก ในโรงเรียนนั้นเด็กที่โตมากที่สุดคือผู้ใหญ่จัดเป็นกลุ่มทางสังคมในระดับเยาวชน ซึ่งในช่วงอายุที่เด็กนักเรียนวัยรุ่นต้องอยู่ร่วมกันในโรงเรียนจึงจัดอยู่ในกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจากครู และกลุ่มเพื่อน เป็นการเพิ่มทักษะใหม่ๆ ซึ่งส่งผลไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเด็กวัยรุ่นด้วย (Sullivan. 2004: 79)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นกับเพื่อนที่ต้องพบปะเพื่อนรุ่นเดียวกันหรือต่างรุ่นกันผ่านชุมชน ผ่านโรงเรียน เด็กต้องมีความสัมพันธ์กับเพื่อนที่อยู่รอบๆ ใกล้ตัวอยู่เสมอ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนช่วยส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กวัยรุ่นด้านทักษะทางสังคม มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ช่วยให้อัปเดตตนเองมากขึ้น โดยสังเกตจากปฏิกิริยาของกลุ่มเพื่อนว่ายอมรับหรือไม่ยอมรับ เพื่อนำไปปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งการพูดคุยกับเพื่อนช่วยให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อีกทั้งการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนช่วยส่งเสริมให้เด็กมีบทบาททางเพศที่เหมาะสม (เนตรนภิส สำราญทรัพย์สิน. 2542: 58-59) ดังนั้นนักเรียนจึงมีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนดีขึ้นถึงแม้ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

3. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ได้มากกว่าการไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้เพราะกลุ่มสัมพันธ์เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ เกม การอภิปรายกลุ่ม ด้วยตนเองโดยมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม ซึ่งบรรยากาศในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์นี้ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ก่อให้เกิดความไว้วางใจกันในกลุ่มเพื่อน การยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนได้มากกว่านักเรียนที่อยู่ในสภาพปกติที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์โดยจะได้รับมอบหมายใบงานของนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่ได้มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นกลุ่ม เหมือนกับการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์จึงทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ในระหว่างที่ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยสังเกตพบว่า ในการทดลองแต่ละครั้งนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นเรื่อยๆ มีความพึงพอใจ กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน และจะเห็นได้ว่านอกจากจะได้พัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ดีขึ้นแล้ว นักเรียนกลุ่มทดลอง ยังได้รับความสนุกสนานจากการเล่นเกม และการแสดงบทบาทสมมติอีกด้วย ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนไม่มีโอกาสร่วมกิจกรรมหรือไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจึงไม่ได้พัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

จากการติดตามผลหลังการทดลอง โดยการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูผู้สอนและเพื่อนๆ ร่วมห้อง หลังจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ไปแล้ว 1 เดือน พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ดังที่ คมเพชร จัตรศุภกุล (2530: 137) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการที่ดีในการนำไปพัฒนาบุคคลและกลุ่ม เพราะเป็นการใช้ประสบการณ์โดยตรง เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ สามารถช่วยให้ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความซาบซึ้งและพอใจที่จะเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงตนเอง

ผลงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิชา ชูเชิด (2542: 46) ที่ได้ศึกษา ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสระโบสถ์วิทยาการ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทิพย์ ปิเลย์ (2545: 65) ที่ได้ศึกษา ผลของการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนประจำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามมุกคริสเตียนวิทยา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า

นักเรียนที่ได้รับ การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์มีการปรับตัวกับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยไม่ใช้กลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ จึงมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครู อาจารย์ และนักแนะแนวสามารถนำวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคมในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยต้องมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์

1.2 ในกรณีที่ไม่มีสะดวกในการใช้วิธีการกลุ่มสัมพันธ์ ครู อาจารย์ และนักแนะแนวสามารถนำ รูปแบบการเรียนการสอนโดยทั่วไปซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคมในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อ เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนในระดับการศึกษาอื่นๆ เช่น นักเรียนช่วงชั้นที่ 1,2 และ 4 เป็นต้น

2.3 ควรมีการติดตามผลเป็นระยะ หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง 1 เดือน 3 เดือนและ 6 เดือน เพื่อติดตามว่าสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาไปแล้วนั้น ยังคงอยู่หรือมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

2.4 ควรศึกษาการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยาอื่นๆ เช่น การให้คำปรึกษา และการใช้เทคนิคแม่แบบ เป็นต้น

2.5 ควรศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีการอื่นๆ เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติวดี บุญเชื้อ. (2525). *การให้และการรับ*. กลุ่มสัมพันธ์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม1. กรุงเทพฯ: บุรพาศิลป์การพิมพ์.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2534). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- กรมวิชาการ. (2540). *การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือครูสำหรับช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิต*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. กระทรวงฯ.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2546). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- _____. (2530). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จินดาพร แสงแก้ว. (2541). *การเปรียบเทียบผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มสัมพันธ์แบบมาราธอน เพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กบ้านอุปถัมภ์ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ฉันทิพย์ ปีเลย์. (2545). *ผลของการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนประจำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามมุกคริสเตียนวิทยา จังหวัดชลบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การแนะแนว). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- ชูชัย สมितिไกร. (2527). *การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2528ก). *คุณคือเจ้าชีวิต*. กรุงเทพฯ: สโมสรนักขาย.
- _____. (2528ข). *ผู้กมิตร์พิชิตใจคน*. กรุงเทพฯ: สโมสรนักขาย.
- _____. (2536, กันยายน-ตุลาคม). *จิตวิทยาการทำงานเป็นทีม*. เพิ่มผลผลิต. 32: 5.
- ชมนุช บุญสิทธิ์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยราชวินิต กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*

- ชัยพร บัวประเสริฐ. (2546). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำโรงเรียนมัธยมศึกษาสันติพิทยา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยพร วิชาวุธ. (2530) . เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยศาสตร์กับสังคม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์. (2541). ผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง จังหวัดตรัง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทศนา แคมมณี. (2545). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: นิธิ แอดเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2544). กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: งานผลิตส่งเสริมการผลิต ตำรามหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นิรมิต ชวระนอง. (2542). กลุ่มสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมแนะแนว. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- เนตรนภิส สำราญทรัพย์สิน. (2542). การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองกับการใช้เทคนิคมารดาแบบที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านธรรมรัตน์ใน อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุศราภรณ์ สุขคุ้ม. (2545). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนหมู่บ้านเด็กจังหวัดกาญจนบุรี. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ ศรีตระกูล. (2541). ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ต่อสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พงษ์พันธ์ พงษ์ไธยา. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- พัทยา สายหนู. (2529). กลไกสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พัชรีย์ สัมพันธ์อภัย. (2546). ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- พนมวรรณ อยู่ดี. (2547). การฝึกมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: สมาคมวายุ.เอ็ม.ซี.เอ เชียงใหม่.
- พรรณราย ทพยะประภา. (2532). จิตวิทยาแนะแนว T.A. เพื่อความสุขในชีวิตและการทำงาน.
กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ ทองอุไร. (2529). สัมพันธภาพระหว่างบุคคลทางการพยาบาลจิตเวช. กรุงเทพฯ:
ศูนย์สื่อเสริม.
- ยุวดี เทียรพประสิทธิ์. (2536). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ: อักษรเจริญการพิมพ์.
- วิจิตร อวาทกุล. (2526). เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- _____. (2534). เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นส์ดีงเฮาส์.
- _____. (2542). เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นส์ดีงเฮาส์.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์-มีนาคม). ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย: เรื่องง่ายๆ ที่บาง
ครั้งก็พลาดได้. ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 18(3): 8-11.
- วิมล หนองพงษ์. (2538). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองค์กรักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก. ปรินญานิพนธ์.
กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่าย
เอกสาร
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. (2545). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง,ทฤษฎีและแนว
ปฏิบัติในการให้การศึกษา. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงทุกวัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: คณะ
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มะลิ สุกกลาง. (2547). การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างผู้สูงอายุ ใน
สถานสงเคราะห์บ้านเมตตา จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาให้
คำปรึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ศิริพร ภูมิสิริวัฒน์. (2550). ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของ
นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพล จังหวัด
ขอนแก่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2529). ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- สมชาติ ปิยะรียง. (2539). เกมและกิจกรรมผสมผสานเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุทธิชา ชูเชิด. (2542). ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุภาพรรณ โคตรจรัส. (2527). สุขภาพจิตเล่ม 1 จิตวิทยาในการดำรงชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภาพรรณ อัครราศีวะโรจน์. (2545). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความรับผิดชอบ
ต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่าย
เอกสาร.
- โสพิษ ปลอดเขียว. (2546). ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหมวกเหล็กวิทยา อำเภอหมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อมรรวรรณ แก้วผ่อง. (2542). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มี
ต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารีย์ ลีลา. (2535). ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี.
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). หลักการสอน(ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อรัญญา วันกิ่ง. (2546). ผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการ
อารมณ์ของตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัด
บุรีรัมย์. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาและการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรุณีประภา หอมเศรษฐี. (2529). *มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

เอมอร กฤษณะรังสรรค์. ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 .

จาก <http://www.geocities.com/vinaip/articles/relation1.html> .

Ahmad, R. R.; & A. B. Hood. (1984). *The Development of Interpersonal Relationships
in College*, Journal of College Student Personnel. 25(6): 498–502.

Allan, H. (1989). *Friendship Developing A Sociological Perspective*. Worcester: Billings and
Sons Ltd.

Birkhauser, J.C. (1985). *The Effects of Group Dynamics on Self-Concept in the Elementary
School Classroom* .Dissertation Abstracts International. 46(1): 03-A.

Chickering, A. W. (1993). *Education and Identity*. (2nd ed.). San Francisco, Calif: Jossey–
Bass.

Deighton, L.C. (1971). *Small Group Instruction. The Encyclopedia of Education*.
New York: The Macmillan Company and Free Press.

Durschmidt, B. J. (1977, January). *Self – Actualization and the Human Potential Group
Process in the Community College*. Dissertation Abstracts International. 38: 3953–A.

Johnson, D. W. (1972). *Reaching Out: Interpersonal Effectiveness and Self-Actualization*.
New York : Prentices Hall.

_____. (1986). *Reaching Interpersonal Effectiveness and Actualization*. New York:
Prentices Hall.

Lex, J.J. (1973, May). *Attitude Change to Seminary Student Associateed with A Course In
Group Dynamics*. Dissertation Abstract International 33 (27): 6093-A.

Patterson, C.H. (1973). *Humanistic Education*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prenticehall.

Sasse, C.R. (1975) . *Person to Person*. Texas: Chas A Bennett.

Shaw, M. E. (1981). *Group Dynamic: The Psychology of Small Group Behavior*. New
York: McGraw-Hill Book Company.

Thomas J Sullivan. (2004). *Sociology : concepts in a diverse world*. 6th ed. Boston:
Pearson Education, Inc.

Wolf,Patrica K.W. (1986).*Group Dynamics* : Effects of Leadership Style on Cross-Cultural
Group Behavior. Dissertation Abstracts International. 47(6),1977A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. หนังสือรับรองและขอความร่วมมือในการทำสารนิพนธ์
2. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/ 0009

วันที่ 6 มกราคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวศลิษา วิไลวัฒน์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสณา จุลรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ใน การนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร มณีศรีขำ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน และโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวศลิษา วิไลวัฒน์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/ 0389

วันที่ 19 มกราคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวศลิษา วิไลวัฒณ์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสนา จุลรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ใน การนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสงคำเครือ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน และโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวศลิษา วิไลวัฒณ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/ 0010

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

6 มกราคม 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35

เนื่องด้วย นางสาวศลิษา วิไลนุวัฒน์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสนา จุลรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ห้องเรียน เพื่อทดลองใช้โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ และแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ในระหว่างเดือนมกราคม – เมษายน 2552

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศลิษา วิไลนุวัฒน์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต 081-9566-577

ที่ ศธ 0519.12/ 0390

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 มกราคม 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35

เนื่องด้วย นางสาวศลิษา วิไลวัฒน์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสณา จุลรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ห้องเรียน เพื่อทดลองใช้โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ และแบบทดสอบสัมพันธภาพกับเพื่อน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ในระหว่างเดือน มกราคม- กุมภาพันธ์ 2552

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศลิษา วิไลวัฒน์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-9566-577

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์เวณิ กรีทอง	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสงคำเครือ	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
2. โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์

แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

- จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
 จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
 จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
 จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนเลย

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
1	ข้าพเจ้ามีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับเพื่อนในกลุ่ม					
2	ข้าพเจ้าสามารถปรึกษาเพื่อนได้ทุกเรื่อง					
3	ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือ เมื่อเพื่อนขอความช่วยเหลือ					
4	เพื่อนๆมักทำอะไรให้ข้าพเจ้าไม่ถูกใจเสมอ					
5	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานร่าเริงเมื่ออยู่กับเพื่อนๆ					
6	เพื่อนๆรักและหวังดีต่อข้าพเจ้า					
7	ข้าพเจ้ายิ้มหรือพูดคุยกับเพื่อนได้อย่างสนิทสนม					
8	ข้าพเจ้าได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำที่ดีจากเพื่อนๆ					
9	ข้าพเจ้าชอบแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนไปอยู่ตามลำพัง					
10	เมื่อมีเรื่องขัดใจกับเพื่อน ข้าพเจ้าจะพูดกับเพื่อนเพื่อปรับความเข้าใจกัน					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
11	ข้าพเจ้ามีความสุข เมื่อได้ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนๆ					
12	ข้าพเจ้าพอใจและเต็มใจที่ได้ทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน					
13	ข้าพเจ้าทะเลาะกับเพื่อนเสมอ					
14	ข้าพเจ้ายินดีให้ความช่วยเหลือ เมื่อเพื่อนมีปัญหา					
15	ข้าพเจ้ายอมรับความคิดเห็นของเพื่อน					
16	ข้าพเจ้าสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนได้					
17	เมื่อเพื่อนมีปัญหา ข้าพเจ้าคอยให้กำลังใจและให้คำปรึกษา					
18	เพื่อนส่วนใหญ่ไม่จริงใจกับข้าพเจ้า					
19	ข้าพเจ้าสามารถพูดคุยสื่อสารกับเพื่อนได้ดี					
20	ข้าพเจ้ากระตือรือร้น ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อน					
21	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนในห้องไม่สนใจซึ่งกันและกัน					
22	เพื่อนในห้องไม่ชอบพูดคุยกับข้าพเจ้า					
23	ข้าพเจ้าเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี					
24	ข้าพเจ้าปรึกษาปัญหาการเรียนกับเพื่อน					
25	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนไม่เข้าใจข้าพเจ้า					

โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์

ตารางสรุปโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์

(สำหรับกลุ่มทดลอง)

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ (ชื่อกิจกรรม ฉันคือใคร)	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลอง 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์วิธีการและเทคนิคต่างๆในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนทุกคนที่ต้องปฏิบัติภายในกลุ่ม 3. เพื่อให้นักเรียนเตรียมพร้อมที่จะพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเอง 2. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยโดยใช้กิจกรรม "ฉันคือใคร" 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่ากิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์อะไรและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป
2	การทำงาน การทำ กิจกรรม ต่างๆร่วมกัน (ชื่อ กิจกรรม ยิงเรือ)	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในการทำงานร่วมกับเพื่อน	ในการพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ครั้งที่ 2-11 ผู้วิจัยใช้เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์ 3 เทคนิค ได้แก่ การใช้บทบาทสมมติ เกม และการอภิปรายกลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ก. การใช้บทบาทสมมติ หมายถึงวิธีการที่ผู้วิจัยให้นักเรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ต่างๆ ของการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยผู้วิจัยกำหนดบทบาทและสถานการณ์ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มแสดงบทบาท โดยไม่มีการข้อมมา

3	การสนใจในความรู้สึกเพื่อน (ชื่อกิจกรรมโรงเรียนใหม่)	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการสนใจในความรู้สึกเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสนใจในความรู้สึกเพื่อน 3. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกและการแสดงออกของเพื่อนและยอมรับลักษณะต่าง ๆ ตามความเป็นจริงของเพื่อน	ก่อน โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติของการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่จะให้นักเรียนแสดง ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง 1. การอุ่นเครื่อง ขั้นนี้ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถาม หรือให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้ฟัง เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่ฝึกเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน 2. การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้ได้ครบทุกคน เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน ถ้าไม่มีอาสาสมัครจะใช้วิธีสุ่มหยิบชื่อนักเรียนออกมา 3. การจัดฉากแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติใกล้เคียงกับความเป็นจริง 4. ขั้นเตรียม ผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในการแสดง 5. การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่อาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติที่ตนได้รับ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง เมื่อผู้แสดงแสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับ
4	การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัว (ชื่อกิจกรรม รู้เขา รู้เรา เข้าใจ พฤติกรรม)	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัวกับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัวกับเพื่อน	ก่อน โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติของการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่จะให้นักเรียนแสดง ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง 1. การอุ่นเครื่อง ขั้นนี้ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถาม หรือให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้ฟัง เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่ฝึกเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน 2. การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้ได้ครบทุกคน เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน ถ้าไม่มีอาสาสมัครจะใช้วิธีสุ่มหยิบชื่อนักเรียนออกมา 3. การจัดฉากแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติใกล้เคียงกับความเป็นจริง 4. ขั้นเตรียม ผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในการแสดง 5. การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่อาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติที่ตนได้รับ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง เมื่อผู้แสดงแสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับ

5	การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัว (ชื่อกิจกรรม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ)	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัวกับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัวกับเพื่อน	นักเรียนมากน้อยเพียงไรในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปรายผลของการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้แรงเสริมทางบวก และการฝึกซ้อมพฤติกรรมควบคู่ไปด้วย ขั้นที่4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำ หรือแสดงเพิ่มเติม เพื่อดูผลอีกครั้งหนึ่ง ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 1.1.1 การให้ข้อมูลย้อนกลับ หมายถึง การที่ผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ แก่ นักเรียนที่ได้รับการฝึกพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนว่าควรปรับปรุงพฤติกรรมให้เหมาะสมอย่างไร หลังจากได้รับการฝึกการแสดงบทบาทสมมติ 1.1.2 การให้แรงเสริมทางบวก หมายถึง การที่ผู้วิจัยให้คำชมเชย ให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ได้รับการฝึกหลังจากได้รับการฝึกการแสดงบทบาทสมมติ ข. เกม หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นให้นักเรียนลงเล่น

6	การสนใจในความรู้สึกเพื่อน (ชื่อกิจกรรมช่วยกันหน่อย)	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการสนใจในความรู้สึกเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสนใจในความรู้สึกเพื่อน 3. เพื่อให้นักเรียน เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกและการแสดงออกของเพื่อนและยอมรับลักษณะต่างๆ ตามความเป็นจริงของเพื่อน	ด้วยตนเอง ภายให้ข้อตกลงที่กำหนดไว้ โดยจะเน้นที่การตัดสินใจของนักเรียนและการมีส่วนร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม โดยมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน แล้วกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตว่าต้องการให้นักเรียนได้รับความรู้อะไรบ้าง จากนั้นกำหนดเนื้อหา รูปแบบและวิธีการที่ถ่ายทอดผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กติกา กฎระเบียบแนวทาง การเข้าร่วมกิจกรรม ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดย กระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น ต้องการมีส่วนร่วมเพื่อเตรียมความพร้อมให้เกิดการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดความพร้อม ผู้วิจัยจะถ่ายทอดโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดผู้ทำตามรูปแบบที่วางไว้ หลังจากนั้นก็ให้มีการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก โดยให้อภิปรายร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสรุปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
7	การรู้จักให้ยอมรับและเคารพในสิทธิของเพื่อน (ชื่อกิจกรรมฝึกกระดาศ)	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการรู้จักให้และยอมรับเคารพในสิทธิของเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรู้จักให้และยอมรับเคารพในสิทธิของเพื่อน 3. เพื่อให้นักเรียน เรียนรู้เกี่ยวกับการรู้จักให้และยอมรับเคารพในสิทธิของเพื่อน	ร่วมเพื่อเตรียมความพร้อมให้เกิดการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดความพร้อม ผู้วิจัยจะถ่ายทอดโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดผู้ทำตามรูปแบบที่วางไว้ หลังจากนั้นก็ให้มีการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก โดยให้อภิปรายร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสรุปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปผล ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ค.การอภิปรายกลุ่ม หมายถึงวิธีการที่มุ่งให้นักเรียนได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือพิจารณาหัวข้อที่กลุ่มสนใจร่วมกัน ได้คิด ได้ทำ ได้

8	การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ (ชื่อกิจกรรม ประภัสสรคนดี)	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ 2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ 3. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ	แก้ปัญหา ได้ฝึกการร่วมการทำงาน โดยมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมการอภิปราย ผู้วิจัยเตรียมในสิ่งต่อไปนี้ 1.1 หัวข้อและรูปแบบการอภิปราย เตรียมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน เวลาเรียน จำนวนผู้เรียน สถานที่ 1.2 ห้องเรียน ผู้วิจัยจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เหมาะสมกับรูปแบบการอภิปราย 1.3 สื่อการเรียนรู้ ใช้เอกสารประกอบการอภิปรายของแต่ละกลุ่ม 2. ขั้นดำเนินการอภิปราย ผู้วิจัยมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและอภิปรายให้ดำเนินไปได้ด้วยดีต้องดำเนินการต่อไปนี้
9	การทำงาน การทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน (ชื่อกิจกรรม แผนเราดี ชีวิตเรารอด)	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในการทำงานร่วมกับเพื่อน	2.1 บอกหัวข้อหรือปัญหาที่จะอภิปราย 2.2 ระบุจุดประสงค์การอภิปราย 2.3 บอกเงื่อนไขหลักเกณฑ์การอภิปราย เช่น ระยะเวลาที่ใช้ รูปแบบวิธีการ 2.4 ให้ดำเนินการอภิปราย โดยผู้วิจัยช่วยเหลือให้การอภิปรายดำเนินไปได้ด้วยดีผู้วิจัยจะไม่เข้าไปกำกับหรือเข้าไปแทรกแซงผู้เรียน 3. ขั้นสรุป ประกอบด้วย สรุปผลการอภิปรายเป็นช่วงที่ผู้แทนกลุ่มสรุปอภิปราย นำเสนอผล

10	การห่วงใย ใกล้ชิดสนิท สนมซึ่งกัน และกัน (ชื่อกิจกรรม สามหนุ่ม)	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็น ความสำคัญของการห่วงใย ใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน กับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระ- หนักถึงความสำคัญของการ ห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกัน และกันกับเพื่อน 3. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ เกี่ยวกับการห่วงใยใกล้ชิดสนิท สนมซึ่งกันและกันกับเพื่อน	การอภิปรายต่อที่ประชุม ผู้วิจัยถาม คำถาม ผู้อภิปรายได้ในสาระสำคัญที่ ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ 3.2 สรุปบทเรียน ผู้วิจัยเป็นผู้สรุป เนื้อหาสาระสำคัญที่ได้จากการอภิปราย ควรได้เสริมข้อคิดแทรกความรู้ ตลอดจน นำแนวทางความรู้ไปใช้เกิดประโยชน์
11	การให้ความ ช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อนเมื่อ เพื่อน ต้องการ ความ ช่วยเหลือ (ชื่อกิจกรรม แม่น้ำจรเข้)	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็น ความสำคัญของการให้ความ ช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อ เพื่อนต้องการความช่วยเหลือ 2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระ- หนักถึงความสำคัญของการให้ ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อน เมื่อเพื่อนต้องการความ ช่วยเหลือ 3. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ ความช่วยเหลือ	

12	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนได้สรุป ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการ เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนา สัมพันธภาพกับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดง ความคิดเห็น ความรู้สึกเกี่ยวกับการ เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ 3. เพื่อให้นักเรียนบอก ประโยชน์และข้อคิดที่ได้รับจาก การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อ พัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน	ขั้นตอนมีดังนี้ 1. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ให้อภิปรายในกลุ่มของตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีผลต่อการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียน ประโยชน์และข้อคิดที่ได้รับ 2. สรุปผลการอภิปรายโดยให้ตัวแทนทั้ง 2 กลุ่ม ออกมารายงานผล 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสนักเรียนแสดง ความคิดเห็นในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ครั้งนี้ 4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม แล้วกล่าวขอบคุณนักเรียน และปิดการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียน

หมายเหตุ การทดลองในแต่ละครั้งใช้เวลาครั้งละ 50 นาที

โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน
ครั้งที่ 1

เรื่อง ประจุนิเทศ

วัดกุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วม

การทดลอง

2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์วิธีการและเทคนิคต่างๆในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนทุกคนที่ต้องปฏิบัติภายในกลุ่ม
3. เพื่อให้นักเรียนเตรียมพร้อมที่จะพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ขนาดของกลุ่ม 15 คน

อุปกรณ์

1. กระดาษ
2. เข็มกลัด

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนโดยผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำชื่อสกุลของตัวเองทีละคน

2. ผู้วิจัยและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม “ฉันคือใคร” เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 2.1 ผู้วิจัยแจกกระดาษ ดินสอ และเข็มกลัดให้กับนักเรียนทุกคน ให้นักเรียนเขียนเรื่องราวที่สำคัญเกี่ยวกับตัวเอง 4 ข้อ โดยใช้การเขียนข้อความสั้นๆ ชัดเจน โดยเขียนเป็นอักษรตัวโตๆไว้บนหัวกระดาษว่า “ฉันคือใคร”

- ## 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนติดกระดาษไว้บนหน้าอกเสื้อของตน

- 2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนเดินไปรอบๆ ห้องโดยไม่ให้สื่อสารกัน ห้ามพูดคุยกัน และให้แต่ละคนหยดอ่านและจำเรื่องราวของเพื่อนๆ ภายในเวลา 10 นาที

- 2.4 เมื่อครบเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยให้นักเรียนจับสลากชื่อของเพื่อนทีละคนและให้พูดถึงเรื่องราวของเพื่อนที่ตนจับสลากชื่อได้ โดยไม่บอกว่าเป็นใคร เมื่อพุดจบให้เพื่อนคนนั้นยื่นชั้น

- ## 2.5 ดำเนินกิจกรรมไปจนครบทุกคน

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่ากิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์อะไรและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและตั้งใจร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การมีส่วนร่วมในการซักถามเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการและจุดมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2.5 เมื่อนักเรียนนำผลการยิงเรือมาส่ง ผู้วิจัยก็ตรวจให้คะแนนจากใบเฉลย แล้วส่งกลับคืนไป

2.6 เริ่มการแข่งขันรอบที่ 2 โดยใช้เวลา 5 นาที แล้วตรวจคะแนนให้นักเรียนทราบผลคะแนน ทำเช่นนี้ ตลอดไปจนครบ 4 รอบ แล้วรวมคะแนนของแต่ละกลุ่ม เพื่อดูว่ากลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุด แล้วให้เพื่อนๆ เปรียบให้อีกกลุ่มที่ได้คะแนนมาก

2.7 เชิญผู้แทนกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดออกมาเล่าวิธีการทำงานของกลุ่มว่าเป็นอย่างไร กลุ่มที่ได้คะแนนรองๆ ลงไปออกมาเล่าด้วย จนกระทั่งครบทุกกลุ่มให้ผู้สังเกตพฤติกรรมออกมาเล่าพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละกลุ่มตามที่ตนเองสังเกตและบันทึกไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปผล

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น สรุปสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม สนทนา ชักถามข้อสงสัย

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและตั้งใจร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การมีส่วนร่วมในการชักถาม

เอกสารประกอบโปรแกรมการฝึกครั้งที่ 2

ใบงานอธิบาย เกม “ยิงเรือ”

สมมติให้นักเรียนเป็นคณะนายทหารเรือกลุ่มหนึ่ง กำลังปรึกษาร่วมกันที่จะยิงเรือของข้าศึกลำหนึ่งให้จมลงให้ได้ เรือของข้าศึกลำนี้จอดนิ่งอยู่ภายในตารางที่นักเรียนได้รับอยู่ในมือของนักเรียนอยู่ในขณะนี้ ซึ่งกลุ่มจะได้รับกระดาษที่เป็นตารางดังกล่าว กลุ่มละ 4 แผ่น แต่ละกลุ่มจะต้องแข่งขันกันเพื่อให้ยิงเรือลำนี้ให้จมให้ได้

การแข่งขันมีข้อมูลเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. เรือของข้าศึกดังกล่าวมีลักษณะเป็นแนวตั้งและแนวนอน
2. เป็นรูปคล้ายๆ รูปนี้ อยู่ในตาราง เรือจะไม่อยู่แนวเฉียงๆ
3. ขนาดของเรือกินเนื้อที่มากกว่า 9 ช่องตาราง
4. การแข่งขันมี 4 รอบ นักศึกษาจะได้กระสุนเพียง 4 นัด ในแต่ละรอบ
5. เมื่อกลุ่มตกลงว่าจะยิงที่ใดแล้ว ให้เขียนเครื่องหมาย X ลงในช่องที่ต้องการ (4แห่ง) แล้วนำ

ใบตารางมาส่งที่ละรอบ รอจนได้คะแนนของแต่ละรอบ

6. นักเรียนจะยิงซ้ำที่ก็ได้
7. นักเรียนจะได้คะแนน 5,4,3,2,1, และ 0 ตามลำดับความสำคัญตำแหน่งที่นักเรียนยิงถูก

ผู้วิจัยจะเป็นผู้ตรวจให้คะแนน

8. กลุ่มที่ถูกยิงและได้คะแนนมากที่สุดจะเป็นกลุ่มที่ชนะ
9. แต่ละกลุ่มโปรดตั้งชื่อเรือลำนี้ด้วย
10. เมื่อส่งใบคะแนนแต่ละรอบ ขอให้เขียนด้วยว่ากลุ่มอะไร รอบอะไร

โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ครั้งที่ 3

เรื่อง การสนใจในความรู้สึกของเพื่อน

ชื่อกิจกรรม โรงเรียนใหม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการสนใจในความรู้สึกของเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสนใจในความรู้สึกของเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกและการแสดงออกของเพื่อนและยอมรับลักษณะ

ต่างๆ ตามความเป็นจริงของเพื่อน

เทคนิค การใช้บทบาทสมมติ

ขนาดของกลุ่ม 15 คน

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง โรงเรียนใหม่
2. วัสดุที่ใช้แสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติของการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่จะให้นักเรียนแสดง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง

2.1 การอุ่นเครื่อง ขั้นนี้ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนซักถามหรือให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้ฟัง เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่ฝึก เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้ได้ครบทุกคน เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน ถ้าไม่มีอาสาสมัครจะใช้วิธีสุ่มหยิบชื่อนักเรียนออกมา

2.3 การจัดฉากแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.4 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการแสดง

2.5 การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่อาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติที่ตนได้รับ

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ และอภิปรายผลการแสดง

3.1 เมื่อผู้แสดงแสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนมากน้อยเพียงไร

3.2 ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปรายผลของการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้ คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้แรงเสริมทางบวก และการฝึกซ้อมพฤติกรรมควบคู่ไปด้วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำ หรือแสดงเพิ่มเติม เพื่อดูผลอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงของเพื่อน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย ตลอดจนการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบโปรแกรมการฝึกครั้งที่ 3

เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง “ โรงเรียนใหม่ ”

สถานการณ์สมมติ

ครอบครัวของกานดา เพิ่งย้ายมาจากต่างจังหวัด ดังนั้นกานดาจึงต้องย้ายโรงเรียนตามมาด้วย วันแรกพ่อพากานดามาส่งที่โรงเรียน หลังจากพบกับครูประจำชั้นแล้ว พ่อก็กลับไป คุณครูจึงพากานดาไปแนะนำให้เพื่อนๆ ร่วมห้องรู้จัก กานดารู้สึกแปลกที่ และอึดอัดใจที่เพื่อนๆ ชอบหันมามอง แต่กานดาก็ทำเฉยและไปไหนมาไหนคนเดียวไม่ยอมพูดจากับใคร กานดามาโรงเรียนได้ 3 วันแล้วแต่กานดาก็ยังไม่มีเพื่อน บางครั้งเพื่อนๆ อยากจะเข้าไปคุยด้วย แต่เห็นกานดาชอบทำหน้าบึ้งก็เลยไม่มีใครกล้า เพื่อนผู้ชายบางคนพูดจาเย้าแหย่ว่ากานดาหน้าอเหมือนแก้วหน้าม้า ตอนแรกกานดาก็ทำเฉยๆแต่บ่อยๆ เข้า กานดาโกรธจึงด่าและเอาสมุดบ้างไม้บรรทัดบ้างขว้างปาจนไม่มีใครกล้าล้อเล่นอีก เพื่อนบางคนแอบนิทราว่ากานดาปากจืด ด่าเก่ง บางคนก็ว่าหยิ่ง ถือตัวไม่ยอมพูดกับใคร กานดารู้ว่าเพื่อนๆ ไม่ค่อยชอบตนและกานดาก็เบื่อที่ต้องนั่งคนเดียวกินข้าวและกลับบ้านคนเดียว กานดาจึงไม่อยากไปโรงเรียน

ตอนเย็นพ่อกลับมาจากทำงาน เห็นกานดานั่งซึมอยู่คนเดียวก็เข้าไปถาม เพราะคิดว่ากานดาไม่สบาย แต่กานดาบอกว่าไม่อยากไปโรงเรียน พ่อจึงถามถึงสาเหตุ ซึ่งกานดาก็เล่าให้ฟังว่าเพื่อนๆ ชอบล้อว่าหน้าอเหมือนแก้วหน้าม้าบ้าง บางคนก็ว่าด่าเก่งปากจืด หยิ่ง ไม่ยอมพูดกับใครและรู้สึกท้อเพื่อนๆ ไม่ค่อยชอบตน กานดาบอกพ่อว่าตนอยากมีเพื่อน อยากพูดคุยด้วย แต่ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร และทำตัวอย่างไร จึงจะทำให้เพื่อนๆ ชอบ พ่อแนะนำให้กานดาลองเปลี่ยนท่าทางที่แสดงกับเพื่อนใหม่ ทั้งสีหน้าท่าทาง คำพูด ให้รู้จักยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักทักทาย และพูดคุยกับเพื่อนๆ ไม่ควรทำหน้าบึ้ง หน้างอ เพราะจะทำให้ไม่สวย ไม่น่ารักและไม่มีใครเขาอยากคบกับคนที่หน้าบึ้งๆ และไม่ควรด่าหรือใช้คำหยาบกับเพื่อน ๆ ถึงแม้จะไม่พอใจก็ตาม ต้องรู้จักระงับอารมณ์ไม่โกรธใครโดยไม่มีเหตุผล

กานดามาโรงเรียนแต่เช้า พอเดินเข้าห้อง กานดาเห็นเพื่อนๆ 2-3 คนนั่งคุยกันอยู่ ก็หันไปยิ้ม ซึ่งก็ได้รับการยิ้มตอบจากเพื่อนๆ หลังจากเก็บกระเป๋าเรียบร้อยแล้ว กานดาก็เดินเข้าไปทักทายและร่วมวงสนทนาด้วย เพื่อนผู้ชายที่เคยล้อกานดาเดินเข้ามา พอเห็นกานดาก็เริ่มล้อว่าแก้วหน้าม้า แต่กานดาก็หัวเราะชอบใจและพูดคุยกับเพื่อนๆ อย่างสนุกสนานและชวนให้เพื่อนๆ ไปเที่ยวที่บ้านและหลังจากนั้นเป็นต้นมา กานดาและเพื่อนๆ เขากันได้เป็นอย่างดี

บทบาทของกานดา

สมมติว่าฉันคือกานดา ฉันเพิ่งย้ายมาอยู่โรงเรียนนี้ได้ไม่กี่วัน ฉันก็เริ่มเบื่อและไม่อยากไปโรงเรียนในตอนเย็นฉันนั่งซึมอยู่ที่ระเบียงหน้าบ้าน พ่อเข้ามาถามฉันก็เล่าให้ฟังว่าไม่อยากไปโรงเรียนเพราะที่โรงเรียนไม่มีเพื่อนและฉันยังไม่รู้จักใครจึงไม่รู้ว่าจะพูดคุยทักทายเพื่อนๆ อย่างไร ก็เลยนั่งเรียน

เจียบๆ อยู่คนเดียว มีเพื่อนผู้ชายบางคนล้อว่าฉันหน้าอเหมือนแก้วหน้าม้าบ้าง ดูเหมือนนางยักษ์บ้าง เพราะเวลาถูกล้อฉันมักจะโกรธและเฟลอลด่า บางทีโมโหมากๆ ก็เอาสมุด ดินสอขว้าง บางทีฉันก็เฟลอพูดไม่สุภาพออกมา เมื่อฉันได้รับคำแนะนำที่ดีจากพ่อแล้ว ฉันก็ลองปฏิบัติดู ฉันไปโรงเรียนแต่เช้า พบเพื่อนนั่งคุยกันอยู่ ฉันก็ยิ้มทักทายและเข้าไปคุยกับพวกเขาเพื่อนผู้ชายเข้ามาล้อ ฉันก็ไม่โกรธกลับพูดเล่นด้วย แล้วฉันก็ชวนให้พวกเขาไปเที่ยวบ้านฉันในวันหยุด

บทบาทของพ่อ

สมมติฉันคือพ่อ ฉันเห็นกานดานั่งอยู่คนเดียว ก็เข้าไปถามเพราะคิดว่าไม่สบายแต่เมื่อรู้ว่าเขาไม่อยากไปโรงเรียน ฉันก็ซักถามและแนะนำให้กานดาเปลี่ยนสีหน้า ท่าทางและคำพูดเสียใหม่ เพราะไม่มีเพื่อนคนไหนที่อยากจะคบกับคนที่ชอบทำหน้าบึ้ง ด่าเก่งและเจ้าอารมณ์ ฉันให้กำลังใจกานดา และจะคอยฟังข่าวดีจากกานดา

บทบาทของเพื่อนๆ 2-3 คน

สมมติพวกฉันเป็นเพื่อนๆ ร่วมห้องของกานดาพวกฉันอยากเป็นเพื่อนกับกานดาแต่เขาชอบทำหน้าบึ้งๆ ไม่พูดไม่จา และด่าเก่ง พวกฉันจึงไม่กล้า แต่ในตอนเช้า กานดาเดินยิ้มเข้ามา พวกเราจึงยิ้มตอบและพูดคุยกับเขา พวกเราคุยกันอย่างสนุกสนานพวกเราบางคนพูดล้อว่าเขาชอบหน้าอ แต่วันนี้เขากลับไม่โกรธ พวกเราเฝ้าปากว่าจะไปเที่ยวบ้านเขาด้วย

โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ครั้งที่ 4

เรื่อง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัว

ชื่อกิจกรรม รู้เขา รู้เรา เข้าใจพฤติกรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัวกับเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัวกับเพื่อน

เทคนิคที่ใช้ การอภิปรายกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม 15 คน

อุปกรณ์

1. กระดาษ
2. ปากกาเคมี

เวลา 50 นาที

วิธีการดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการอภิปราย

- 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำตามคำสั่งดังนี้ “ปรบมือ 1 ครั้ง ปรบมือ 2 ครั้ง ปรบมือ 3 ครั้ง”
- 1.2 หลังจากนั้นให้ปรบมือแบบเอกลักษณ์ของกลุ่มที่อบรม เช่น ปรบมือแบบราชประชา “1 2 1 2 3 1 2 1 2 1” “ราชประชา เอ้!” (ชูกำมือข้างขวาขึ้นในตอนที่ได้พูดว่า เอ้)
- 1.3 ผู้วิจัยนำเข้าสู่การบรรยายเรื่องความสำคัญของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการอภิปราย

- 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียน ช่วยคิดว่าพฤติกรรมใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนโดยผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนช่วยคิดและร่วมแสดงความคิดเห็นโดยนักเรียนเป็นผู้จัดบันทึกลงในกระดาษ
- 2.2 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้น นักเรียนคิดว่าจะมาจากสาเหตุใดบ้าง โดยผู้วิจัยสุ่มพฤติกรรมมา 2-3 พฤติกรรมให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์
- 2.3 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า และพฤติกรรมใดบ้างเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

- 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดอะไรบ้างจากกิจกรรมนี้ลงในกระดาษ
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
- 3.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น สนทนาซักถามข้อสงสัย

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็น

โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ครั้งที่ 5

เรื่อง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัว

ชื่อกิจกรรม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัวกับเพื่อน

2. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัวกับเพื่อน

เทคนิคที่ใช้ เกม

ขนาดของกลุ่ม 15 คน

อุปกรณ์

1. กระดาษหนังสือพิมพ์
2. สก๊อตเทปใส
3. สีเมจิก

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วิธีการดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

- 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา
- 1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
- 1.3 ผู้วิจัยมอบอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมให้กับนักเรียนและแจ้งข้อตกลงในการทำ

กิจกรรมร่วมกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรม

นักเรียนลงมือดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนด ดังนี้ คือ ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้างเจดีย์จากอุปกรณ์ที่แจกให้ โดยสร้างให้สูงที่สุด และสามารถตั้งอยู่ได้ กลุ่มที่สามารถสร้างได้สูงที่สุด และสามารถตั้งอยู่ได้จะเป็นผู้ชนะ

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปผล

- 3.1 ผู้วิจัยถามถึงวิธีการทำงานของแต่ละกลุ่ม
- 3.2 ผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกของนักเรียนในขณะร่วมกิจกรรม

3.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม

3.4 ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของกิจกรรม

3.5 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็น

โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ครั้งที่ 6

เรื่อง สนใจในความรู้สึกเพื่อน

ชื่อกิจกรรม ช่วยกันหน่อย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการสนใจในความรู้สึกเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสนใจในความรู้สึกเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกและการแสดงออกของเพื่อนและยอมรับลักษณะต่าง ๆ ตามความเป็นจริงของเพื่อน

ต่าง ๆ ตามความเป็นจริงของเพื่อน

เทคนิคที่ใช้ การใช้บทบาทสมมติ

ขนาดกลุ่ม 15 คน

อุปกรณ์

1. เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง ช่วยกันหน่อย
2. วัสดุที่ใช้แสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติของการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่จะให้นักเรียนแสดง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง

2.1 การอุ่นเครื่อง ขั้นนี้ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถาม หรือให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้ฟัง เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่ฝึก เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้ได้ครบทุกคน เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน ถ้าไม่มีอาสาสมัครจะใช้วิธีสุ่มหยิบชื่อนักเรียนออกมา

2.3 การจัดฉากแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.4 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการแสดง

2.5 การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่อาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติที่ตนได้รับ

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ และอภิปรายผลการแสดง

3.1 เมื่อผู้แสดงแสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนมากน้อยเพียงไร

3.2 ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปรายผลของการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้คำแนะนำการให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้แรงเสริมทางบวก และการฝึกซ้อมพฤติกรรมควบคู่ไปด้วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำ หรือแสดงเพิ่มเติม เพื่อดูผลอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงของเพื่อน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย ตลอดจนการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบโปรแกรมการฝึกครั้งที่ 6

เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง ช่วยกันหน่อย

สถานการณ์สมมติ

อารยาและวรรณพรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งทั้งสองเป็นเพื่อนสนิทกันและชอบดนตรีไทยเหมือนกัน ทุกเย็นหลังเลิกเรียนทั้งสองต้องซ้อมดนตรีไทย ทั้งสองตั้งใจเรียนและขยันทำการบ้านส่งทุกครั้งที่คุณครูสั่ง ครั้งหนึ่งครูได้บอกให้นักเรียนช่วยจัดห้องสอบก่อนจะกลับบ้านหลังเลิกเรียน วรรณพรจึงบอกอารยาว่าเราต้องไปซ้อมดนตรีไทยคงอยู่ไม่ได้ วรรณพรจึงชวนอารยาว่าไม่ต้องอยู่ก็ได้ อารยาหยุดคิดและพิจารณาว่าจะอยู่ช่วยเพื่อนจัดห้องสอบหรือจะไปซ้อมดนตรีไทยกับวรรณพร อารยาลังเลใจอยู่เพราะกลัวว่าถ้าไม่ไป วรรณพรจะโกรธแต่ถ้าไม่อยู่ช่วยกันก็จะเป็นการเอาเปรียบเพื่อน ๆ จึงตกลงใจอยู่ช่วยเพื่อนจัดห้องสอบโดยให้เหตุผลวรรณพรว่าที่ไม่ไปซ้อมดนตรีกับวรรณพรเพราะว่า ไม่อยากเอาเปรียบเพื่อน ๆ และทุกคนก็ช่วยกันจัดห้องสอบไม่มีใครกลับบ้านหวังว่าวรรณพรคงไม่โกรธที่ตัวเองทำเช่นนี้ วรรณพรไม่โกรธอารยาและเข้าใจในเหตุผลที่อารยาบอกให้ฟังจึงตกลงที่จะอยู่ช่วยเพื่อน ๆ จัดห้องสอบเพราะไม่อยากเอาเปรียบเพื่อน ๆ ในฐานะสมาชิกที่ดี

บทบาทของครูประจำชั้น

ฉันเป็นครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉันได้มอบหมายให้นักเรียนได้ช่วยกันจัดห้องสอบ หลังเลิกเรียนเพื่อที่จะใช้เป็นสถานที่สอบ

บทบาทของอารยา

ฉันชื่ออารยา ฉันเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉันชอบดนตรีไทยและฉันตั้งใจเรียนขยันทำการบ้านที่คุณครูสั่งทุกครั้ง ฉันมีเพื่อนสนิทชื่อวรรณพรครั้งหนึ่งครูได้ให้พวกเราจัดห้องสอบในตอนเย็นหลังเลิกเรียนแต่ฉันและวรรณพรต้องไปซ้อมดนตรีถ้าจัดห้องสอบก็จะทำให้ไปซ้อมดนตรีไทยช้า และกลับบ้านช้าฉันตกลงที่จะอยู่จัดห้องสอบ แต่วรรณพรบอกว่าอย่าจัดห้องสอบเลย ไปซ้อมดนตรีไทยจะดีกว่า ฉันจึงคิดพิจารณาและให้เหตุผลวรรณพรว่าเราน่าจะอยู่ช่วยจัดห้องสอบเพราะไม่อยากเอาเปรียบเพื่อน ๆ และทุกคนก็ช่วยกันจัดห้องสอบไม่มีใครกลับบ้านก่อน วรรณพรเข้าใจในเหตุผลจึงตัดสินใจอยู่ช่วยจัดห้องสอบ

บทบาทของวรรณพร

ฉันชื่อวรรณพรฉันเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉันชอบดนตรีไทยและฉันชอบเรียนหนังสือขยันทำการบ้านที่คุณครูสั่งทุกครั้ง ฉันมีเพื่อนสนิทชื่ออารยาครั้งหนึ่ง ครูสั่งให้พวกเราจัดห้องสอบในตอนเย็นหลังเลิกเรียน แต่ฉันและอารยาต้องไปซ้อมดนตรีไทย ถ้าจัดห้องสอบก็จะทำให้ไปซ้อมดนตรีไทยช้า และจะต้องกลับบ้านช้าฉันจึงชวนอารยาว่า ไม่ต้องจัดห้องสอบไปซ้อมดนตรีไทยจะดีกว่า

แต่อารยาไม่ไปกับฉันและให้เหตุผลว่าไม่อยากเอาเปรียบเพื่อนๆ ทุกคนก็ช่วยกันจัดห้องสอบไม่มีใคร
กลับก่อน จึงตกลงอยู่ช่วยจัดห้องสอบเพราะในฐานะสมาชิกที่ดีของห้องเรียน

บทบาทของเพื่อน

พวกฉันเป็นเพื่อนของอารยาและวรรณพร ซึ่งทุกคนกำลังช่วยกันทำความสะอาดห้อง เพื่อ
จัดห้องสอบ

โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ครั้งที่ 7

เรื่อง การรู้จักให้ ยอมรับ และเคารพในสิทธิของเพื่อน

ชื่อกิจกรรม ฉีกกระดาษ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการรู้จักให้และยอมรับเคารพในสิทธิของเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรู้จักให้และยอมรับเคารพในสิทธิของ

เพื่อน

3. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการรู้จักให้และยอมรับเคารพในสิทธิของเพื่อน

เทคนิคที่ใช้ เกม

ขนาดของกลุ่ม 15 คน

อุปกรณ์

1. นกหวีด
2. กระดาษหนังสือพิมพ์
3. กระดาษ
4. ปากกาเคมี

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วิธีการดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 2 คน โดยให้เรียนนับ 1-10 และให้นักเรียนที่นับเลขเดียวกันให้จับคู่กัน

1.2 ขออาสาสมัคร 2 คน เพื่อสังเกตการณ์

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยชี้แจงกติกาการแข่งขัน ดังนี้

2.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มปู้กระดาษหนังสือพิมพ์และให้สมาชิกในกลุ่มทั้ง 2 คนยืนบนกระดาษหนังสือพิมพ์

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฉีกกระดาษหนังสือพิมพ์แผ่นที่ยืนเหยียบอยู่ให้เป็นรูปร่าง โดยมีข้อแม้ว่าห้ามออกไปยืนนอกกระดาษ จนกว่าจะฉีกกระดาษให้เป็นข้างจนสำเร็จหรือการแข่งขันยุติลง

2.3 ผู้วิจัยจะกระตุ้นให้แต่ละกลุ่มรีบทำกิจกรรมโดยให้เวลาในการทำกิจกรรมตามความ

เหมาะสม

2.4 การแข่งขันในรอบที่ 1 ผู้วิจัยแจกกระดาษหนังสือพิมพ์ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มขึ้นไปยืนบน

กระดาษ

2.5 ผู้วิจัยจะเป็นกหวีดส่งสัญญาณเริ่มการแข่งขัน และเป่านกหวีดเพื่อยุติการแข่งขัน

2.6 ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอว่าผลงานของตนเหมือนช้างตรงไหน และช้างนั้นกำลังทำ

อะไร

2.7 การแข่งขันรอบที่ 2 กติกาเหมือนกับรอบที่ 1 แต่มีเวลาให้สมาชิกในกลุ่มได้ประชุมวางแผนงานกันก่อนเริ่มการแข่งขัน

2.8 ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานของตนเอง

2.9 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่สังเกตการณ์ออกมารายงานพฤติกรรมต่างๆ ที่พบทั้ง 2 รอบ

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปผล

3.1 การแข่งขันทั้งสองรอบนี้ นักเรียนเห็นความแตกต่างอย่างไรบ้าง

3.2 ผู้วิจัยถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้จากกิจกรรมนี้ โดยให้เขียนใส่ในกระดาษโดย

ให้นักเรียนรวมกลุ่มในการช่วยกันอภิปรายกลุ่มละ 6 คนแล้วส่งตัวแทนออกมานำเสนอ

3.3 ผู้วิจัยเขียนสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอใส่กระดาษ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น สนทนาซักถามข้อสงสัย และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม

2. สังเกตจากการร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็น

โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ครั้งที่ 8

เรื่อง การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ

ชื่อกิจกรรม ประภัสสรคนดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ
3. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ

เทคนิคที่ใช้ การใช้บทบาทสมมติ

ขนาดของกลุ่ม 15 คน

อุปกรณ์

1. เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง ประภัสสรคนดี
2. วัสดุที่ใช้แสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติของการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่จะให้นักเรียนแสดง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง

2.1 การอุ่นเครื่อง ขั้นนี้ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถาม หรือให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้ฟัง เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่ฝึก เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้ได้ครบทุกคน เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน ถ้าไม่มีอาสาสมัครจะใช้วิธีสุ่มหยิบชื่อนักเรียนออกมา

2.3 การจัดฉากแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.4 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการแสดง

2.5 การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่อาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติที่ตนได้รับ

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ และอภิปรายผลการแสดง

3.1 เมื่อผู้แสดงแสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนมากน้อยเพียงไร

3.2 ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปรายผลของการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้คำแนะนำการให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้แรงเสริมทางบวก และการฝึกซ้อมพฤติกรรมควบคู่ไปด้วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำ หรือแสดงเพิ่มเติม เพื่อดูผลอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงของเพื่อน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย ตลอดจนการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบโปรแกรมการฝึกครั้งที่ 8

เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง “ประภัสสรคนดี”

สถานการณ์สมมติ

ประภัสสรและธีรเดชเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งสองเป็นพี่น้องกันแต่คนละแม่ พ่อของประภัสสรและธีรเดชเป็นคนดี ชอบช่วยเหลือเพื่อนบ้านอยู่เสมอเท่าที่จะช่วยได้และยังอบรมลูก ทั้ง สอง ให้รู้จักเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นตามควรแก่โอกาส ทั้งด้านกำลังกาย ด้านวาจา ด้าน กำลังสติปัญญา ด้านกำลังทรัพย์ และด้านจิตใจ ดังนั้นประภัสสรจึงช่วยเพื่อนๆ ทำงานและให้ความช่วยเหลือแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนๆ เสมอ บางครั้งพูดปลอบใจเพื่อนที่มีความทุกข์และให้คำแนะนำที่ดี แก่เพื่อนๆ เสมอ ประภัสสรจึงเป็นที่รักของเพื่อนๆ ทุกคน ซึ่งผิดกับธีรเดชน้องชาย ถึงแม้จะได้รับการ อบรมสั่งสอนให้รู้จักเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเพื่อนๆ แต่ธีรเดชก็ไม่เคยทำ แล้วธีรเดชยังแสดงความไม่ พอใจเมื่อเห็นพี่สาวให้ความช่วยเหลือเพื่อนคนอื่นๆ ด้วย

วันหนึ่งก่อนเลิกเรียน ยศวิงหน้าตาดีขึ้นขึ้นมาบอกเพื่อนๆ ซึ่งกำลังเตรียมตัวจะกลับบ้านว่า สุ ขาดีไม่สบายเป็นตะคริว และขอร้องให้ธีรเดชช่วยพาสุขาดีกลับบ้านด้วย เพราะบ้านอยู่ใกล้กัน และสุ ขาดีก็เดินไม่ไหวจะได้ซ้อนจักรยานธีรเดชไป แต่ธีรเดชปฏิเสธว่าไม่ใช่ธุระของตน ถ้าอยากช่วยก็ช่วยไป คนเดียว ทำให้ยศโกรธมากและว่าธีรเดชไม่มีน้ำใจไม่เคยช่วยเหลือใครและถ้าธีรเดชเป็นอะไรไป ตนก็ จะไม่ยอมช่วยเช่นกัน ธีรเดชจึงหัวเราะเยาะและบอกว่าตนไม่ต้องการความช่วยเหลือจากใคร ในที่สุด ประภัสสรจึงอาสาที่จะพาสุขาดีไปส่งบ้านซึ่งยศก็ขอไปเป็นเพื่อนด้วยหลังจากที่เพื่อนๆ ไปกันหมดแล้ว ธีรเดชยังไม่อยากกลับบ้าน จึงนั่งเล่นอยู่ในห้องและป็นหน้าต่างดูพวกวัยรุ่นเล่นไฟ ที่หลังโรงเรียน พอดี วัยรุ่นหันมาเห็น ธีรเดชตกใจจึงรีบกระโดดลงมาจากหน้าต่างแต่เสียหลักตกลงมาฟาดโต๊ะ นอนร้อง ครวญครางให้คนช่วย แต่ไม่มีใครได้ยินและนักเรียนต่างก็กลับบ้านไปเกือบหมดแล้วพอดียศซึ่ง ย้อนกลับมาเอากะเป๋ เห็นธีรเดชนอนอาบมือกุมหัว บิดไปบิดมาด้วยความเจ็บปวด ยศนึกสมน้ำหน้า และคิดอยากจะทำเฉยๆ ไม่รู้ไม่เห็นเสียเพราะเจ็บใจที่ธีรเดชไม่เคยมีน้ำใจช่วยเหลือใคร แต่นึกถึง ประภัสสร ซึ่งเป็นพี่สาวที่เคยช่วยเหลือตนและเพื่อนๆ ประกอบกับความมีน้ำใจของยศจึงตัดสินใจเข้าไปช่วยปรากฏว่า ธีรเดชหัวโนและขาแพลงยศจึงหยาบม่งมาทาและนวดขาให้และอาสาที่จะพาไป ส่งบ้าน ธีรเดชขอบใจและขอโทษที่ตนไม่เคยมีน้ำใจ ไม่เคยช่วยเหลือยศ แต่ยศกลับมีน้ำใจช่วยเหลือ ตนหลังจากวันนั้นเป็นต้นมา ยศกับธีรเดชต่างเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ธีรเดชยังแสดงความมี น้ำใจช่วยเหลือเพื่อนๆ ทำให้ประภัสสร พ่อ และเพื่อนดีใจที่ธีรเดชรู้จักเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่น

บทบาทของธีรเดช

สมมติฉันคือธีรเดชพ่อและพี่สอนให้ฉันรู้จักเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นเท่าที่จะสามารถ ช่วยได้แต่ฉันไม่เห็นความจำเป็นและไม่ชอบช่วยเหลือใครและฉันก็ไม่อยากให้พี่สาวของฉันให้ความ

ช่วยเหลือใครฉันคิดว่าเสียเวลาและไม่มีประโยชน์อะไรแก่ฉันด้วย ดังนั้นเมื่อยมมาขอให้ช่วย ฉันจึงไม่ช่วยเพราะไม่ใช่ธุระอะไรของฉัน ฉันป็นหน้าต่างขึ้นไปแอบดูพวกวันรุ่นและตกลงมาหัวกระแทกโต๊ะร้องไห้ ให้คนช่วยพอดียศเข้ามา ฉันจึงขอให้ช่วยทำให้ฉันซึ่งในน้ำใจของเขา

บทบาทของยศ

สมมติฉันคือยศ เป็นเพื่อนร่วมห้องของธีรเดช ฉันชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ เท่าที่จะสามารถช่วยได้และบางครั้งฉันก็ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ นอกจากธีรเดชคนเดียวที่ไม่เคยช่วยใครเลย แม้ฉันจะขอร้องเขาก็ตาม ฉันโกรธมากที่ขอให้ธีรเดชพาสุชาติไปส่งบ้าน แต่เขาไม่ยอมไป ฉันตั้งใจไว้ว่าถ้าเขาเดือดร้อน ฉันจะไม่ยอมช่วยเหลือเขาเด็ดขาด แต่เมื่อเห็นธีรเดชนอนร้องด้วยความเจ็บปวด ก็อดสงสารและเห็นใจเขาไม่ได้และนึกถึงบุญคุณที่ประภัสสรเคยช่วยเหลือฉันมาก่อน ฉันจึงช่วยหายามาทาและพาเขาไปส่งบ้าน

บทบาทของประภัสสร

สมมติฉันคือประภัสสรเป็นพี่สาวคนโตของธีรเดช ฉันชอบช่วยเหลือ เมื่อธีรเดชไม่ยอมช่วยพาสุชาติไปส่งบ้านฉันก็อาสาที่จะพาไปเอง

บทบาทของเพื่อนๆ 4-5 คน

สมมติพวกฉันคือเพื่อนร่วมห้อง กำลังเตรียมตัวจะกลับบ้าน เมื่อรู้ว่าสุชาติไม่สบายก็ขอให้ธีรเดชช่วยพาสุชาติไปส่งบ้านเพราะบ้านเขาอยู่ใกล้กัน พวกฉันรู้สึกว่ธีรเดชแล้งน้ำใจ ไม่เคยช่วยเหลือใคร

บทบาทของสุชาติ

สมมติฉันคือ สุชาติวันนี้ฉันไม่สบายเป็นตะคริว ทำให้ฉันไม่สามารถเดินได้ และกลับบ้านเองไม่ได้

3.3 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อการอภิปรายกับเพื่อน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย ตลอดจนการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบโปรแกรมการฝึกครั้งที่ 9

ใบงาน "ท่องทะเลทราย"

ท่านเป็นคนที่ชอบท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ ช่วงปิดภาคเรียนเสมอ ในภาคเรียนนี้ท่านมีโอกาไปท่องเที่ยวกับคณะทัวร์แห่งหนึ่ง สถานที่ที่ไปคือ ทะเลทรายซาฮารา การเดินทาง คณะทัวร์จัดรถให้ขับไปคนละคันโดยขับตามกันไป ขณะที่ขับรถอยู่ในทะเลทราย รถของท่านเกิดเสียกลางทาง ทำให้หลงกับคณะทัวร์และกลับออกจากทะเลทรายไม่ได้ ท่านจะตัดสินใจทำอะไร จึงจะมีคนไปช่วยเหลือ หรือออกจากทะเลทรายได้โดยปลอดภัย โดยภายในรถของท่านมีของทั้งหมด 12 อย่าง แต่ท่านสามารถนำติดตัวไปได้ 8 อย่าง

ขอให้นักเรียนเลือกสิ่งของข้างล่างนี้ 8 อย่าง โดยใส่หมายเลข 1-8 หน้าสิ่งของตามลำดับความสำคัญ คือ ใส่หมายเลข 1 หน้าสิ่งของที่ต้องการมากที่สุด พร้อมทั้งบอกเหตุผลในการเลือกด้วย

..... ขนมปังห่อเล็ก 1 ห่อ	เหตุผลที่เลือก.....
..... กระจกเงาบานเล็ก 1 บาน	เหตุผลที่เลือก.....
..... ผ้าเต็นท์ ขนาด 5 คน 1 ผืน	เหตุผลที่เลือก.....
..... ไม้ขีดไฟ 1 กล่อง	เหตุผลที่เลือก.....
..... ปืนขนาด 11 มม. 1 กระบอก	เหตุผลที่เลือก.....
..... มีดเดินป่า 1 ด้าม	เหตุผลที่เลือก.....
..... เกลือ 1 ห่อเล็ก	เหตุผลที่เลือก.....
..... น้ำมันรถ 5 ลิตร	เหตุผลที่เลือก.....
..... ถูนอน 1 ถู	เหตุผลที่เลือก.....
..... น้ำ 10 ลิตร	เหตุผลที่เลือก.....
..... วิทยุทรานซิสเตอร์ 1 เครื่อง	เหตุผลที่เลือก.....
..... ขนมปัง 1 กล่อง มี 2 ห่อ	เหตุผลที่เลือก.....

เมื่อได้สิ่งของที่ท่านเลือกแล้ว ให้อภิปรายร่วมกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม เพื่อหาสิ่งของที่กลุ่มเลือกร่วมกันอีกครั้ง สรุปสิ่งของที่กลุ่มเลือกตามลำดับ ดังนี้

1.	2. ....
3.	4. ....
5.	6. ....
7.	8. ....

โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ครั้งที่ 10

เรื่อง การห่วยโยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน

ชื่อกิจกรรม สามหนุ่ม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการห่วยโยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกันกับเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการห่วยโยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน

กับเพื่อน

3. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการห่วยโยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกันกับเพื่อน

เทคนิคที่ใช้ การใช้บทบาทสมมติ

ขนาดของกลุ่ม 15 คน

อุปกรณ์

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง สามหนุ่ม
2. วัสดุที่ใช้แสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติของการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่จะให้นักเรียนแสดง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง

2.1 การอุ่นเครื่อง ขั้นนี้ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถาม หรือให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้ฟัง เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่ฝึก เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้ได้ครบทุกคน เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน ถ้าไม่มีอาสาสมัครจะใช้วิธีสุ่มหยิบชื่อนักเรียนออกมา

2.3 การจัดฉากแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.4 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการแสดง

2.5 การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่อาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติที่ตนได้รับ

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ และอภิปรายผลการแสดง

3.1 เมื่อผู้แสดงแสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนมากน้อยเพียงไร

3.2 ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปรายผลของการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้แรงเสริมทางบวก และการฝึกซ้อมพฤติกรรมควบคู่ไปด้วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำ หรือแสดงเพิ่มเติม เพื่อดูผลอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงของเพื่อน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย ตลอดจนการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบโปรแกรมการฝึกครั้งที่ 10

เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง “สามหนุ่ม”

สถานการณ์สมมติ

ชาคริต อานนท์และนพพร เป็นเพื่อนเรียนอยู่ห้องเดียวกัน อานนท์เรียนเก่งและสนใจในการเรียนมาก โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ อานนท์เป็นคนอารมณ์เย็น ใจดีและชอบช่วยเพื่อนเกี่ยวกับการเรียน ส่วนนพพรเป็นคนช่างพูด รักสนุก แต่ไม่ใ้รายนพพรไม่ค่อยสนใจการเรียนนัก เพราะมีวสันใจแต่ฟุตบอล นพพรเก่งและมีความสามารถมากในเรื่องนี้และมักจะแข่งขันชนะเสมอๆ ซึ่งผิดกับชาคริตซึ่งเป็นคนเงียบๆ เฉยๆ ไม่ค่อยช่างพูดมักจะเป็นฝ่ายฟังเสมอเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน ชาคริตเรียนอ่อนที่สุดในกลุ่มเพื่อนๆ และสุขภาพก็ไม่ค่อยแข็งแรงนัก ชาคริตรู้สึกว่าคุณมีความสามารถและสติปัญญาดีกว่าเพื่อนๆ ชาคริตพยายามเรียนเพื่อให้ได้เกรดดีๆ แต่ผลการเรียนของเขายังไม่ดีขึ้น บางครั้งอยากจะเล่นกีฬาให้เก่งๆ และมีร่างกายแข็งแรงอย่างนพพร แต่ชาคริตก็เล่นไม่ค่อยได้นาน เพราะเหนื่อยง่าย และวิ่งไม่ค่อยทันเพื่อน ทำให้บาดเจ็บบ่อยๆ

นพพร อานนท์และชาคริตนั่งคุยกันอยู่ถึงเรื่องผลการสอบเลขเมื่อเช้านี้ อานนท์ถามว่าเพื่อนทำได้หรือไม่ ส่วนนพพรก็คุยแต่เรื่องฟุตบอลที่จะแข่งขันในอาทิตย์หน้าว่าจะต้องชนะแน่ๆ ชาคริตได้แต่นั่งฟังเพราะไม่รู้ว่าจะคุยเรื่องอะไร นพพรและอานนท์เห็นชาคริตนั่งเงียบก็ถามว่าเป็นอะไร ชาคริตก็บอกว่าอยากเรียนเก่ง เล่นกีฬาเก่งบ้าง ซึ่งอานนท์ก็พูดให้กำลังใจและให้ชาคริตอ่านหนังสือหลายๆ ตั้งใจเรียน ตนจะช่วยอธิบายให้ถ้าชาคริตไม่เข้าใจ ส่วนนพพรไม่ให้ชาคริตทอดทิ้งให้ขยันฝึกก็จะเล่นเก่งไปเอง แล้วนพพรก็ชวนเพื่อนๆ ไปเข้าแถว

ที่บ้าน ชาคริตกลับจากโรงเรียนเห็นพ่อกำลังพรวนดินปลูกต้นไม้อยู่ก็เข้าไปช่วยแต่พ่อบอกว่าจนเสร็จแล้วให้นั่งดูเฉยๆ เพราะให้ชาคริตปลูกที่ไรตายทุกที ชาคริตจึงแอบไปอยู่คนเดียวเงียบๆ ใต้ต้นไม้ หลังจากปลูกต้นไม้เสร็จพ่อสังเกตเห็นชาคริตมีท่าทางเซื่องซึมจนแปลกตาก็ถามว่าเป็นอะไร ชาคริตบอกพ่อว่าตนเองไม่เอาไหน ไม่เก่งอะไรสักอย่าง สู้เพื่อนๆ ไม่ได้เลย พ่อจึงพูดให้ชาคริตเข้าใจว่าคนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านรูปร่างหน้าตา ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด แล้วพ่อก็ยกตัวอย่างให้ฟังว่า เพื่อนของชาคริตเองก็มีความสนใจ ความถนัด และนิสัยใจคอที่แตกต่างกัน ถึงเขาจะเรียนเก่งแต่ก็ไม่ใช่ว่าเก่งทุกวิชาหรือเก่งฟุตบอล แต่ถ้าให้เล่นกีฬาประเภทอื่นที่ไม่ถนัดหรือไม่เคยสนใจมาก่อน เขาก็ไม่สามารถที่จะเล่นได้ดีเหมือนกับฟุตบอลที่เขาเคยถนัด แม้แต่พี่น้องห้องเดียวกันก็ยังมี ความแตกต่างกันทั้งนิสัยใจคอ สติปัญญา ความสนใจ ความถนัด หรือแม้แต่รูปร่างหน้าตาก็ตาม จึงทำให้ชาคริตเข้าใจว่าทำไมตนจึงเรียนและเล่นกีฬาสู้เพื่อน ๆ ไม่ได้ ชาคริตบอกพ่อว่าตนสนใจและชอบวาดรูปมาก และครูก็เคยชมว่าวาดรูปเก่ง ซึ่งพ่อก็สนับสนุนและแนะนำให้ชาคริตทำ

ในสิ่งที่ตนสนใจและถนัดตามความสามารถและสติปัญญาของตนเอง ไม่ให้ทำตามคนอื่น เพราะแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคล

บทบาทของชาคริต

สมมติฉันคือชาคริตฉันและเพื่อนๆ นั่งคุยกันอยู่ ฉันเห็นเขามาคุยกันแต่เรื่องเรียนเรื่องฟุตบอลซึ่งฉันไม่เก่งและมีความสามารถเหมือนเขา จึงได้แน่นิ่งฟังเฉยๆ เมื่ออานนท์และนพพรถามฉันก็บอกว่า อยากเรียนเก่งเหมือนอานนท์และเล่นกีฬาเก่งเหมือนนพพรบ้าง เพราะฉันไม่เก่งอะไรเลย เมื่อกลับถึงบ้านเห็นพ่อกำลังพรวนดินปลูกต้นไม้อยู่ก็รีบเข้าไปช่วย แต่พอกลัวว่าฉันจะทำต้นไม้ตาย ฉันจึงรู้สึกตัวเองไม่มีความสามารถอะไรเลย ฉันจึงเดินเลี้ยวมานั่งคนเดียวเงียบๆ พ่อเข้ามาถามฉันก็บอกว่าฉันเป็นคนไม่เอาไหนไม่มีความสามารถ เรียนก็ไม่เก่ง เล่นกีฬาก็ไม่เก่ง พ่อยกตัวอย่างและพูดให้ฉันเข้าใจว่าแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้ฉันเข้าใจว่าทำไมฉันถึงไม่เก่งเหมือนเพื่อนๆ ฉันบอกพ่อว่าฉันสนใจและชอบวาดรูปมาก ที่โรงเรียนครูก็ชมว่าฉันวาดรูปเก่ง

บทบาทของพ่อ

สมมติฉันคือพ่อ ฉันกำลังพรวนดินปลูกต้นไม้อยู่ เมื่อชาคริตเข้ามาช่วย ฉันก็บอกว่าจวนเสร็จแล้วให้ชาคริตนั่งดูเฉยๆ เพราะชาคริตช่วยปลูกที่ไรต้นไม้ตายทุกที เมื่อปลูกต้นไม้เสร็จฉันเห็นชาคริตนั่งท่าทางซึมคนเดียวก็ถามว่าเป็นอะไร เมื่อชาคริตเล่าให้ฟัง ฉันก็บอกเขาว่าคนเราแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านรูปร่างหน้าตานิสัยใจคอ สติปัญญา ความสนใจ ความถนัด ไม่มีใครเหมือนหรือเก่งไปหมดทุกอย่าง แล้วฉันก็ยกตัวอย่างให้ชาคริตฟัง เช่น อานนท์เรียนเก่งแต่ก็ไม่ใช่ว่าเขาจะเก่งทุกวิชา และก็เล่นกีฬาไม่เก่งเหมือนนพพร นพพรเก่งกีฬาแต่เขาก็ไม่ได้เก่งทุกประเภท ถ้าลองให้ไปเล่นวอลเลย์บอล เทนนิสที่เขาไม่ถนัด เขาก็เล่นได้ไม่ดีเท่ากับเล่นฟุตบอลที่เขาถนัด แม้แต่พี่น้องต้องเดียวกันอย่างชาคริตกับพี่ๆ ก็ยังมีความสนใจ ความถนัดตลอดจนนิสัยใจคอแตกต่างกัน เมื่อชาคริตบอกว่าชอบวาดรูป ฉันก็สนับสนุนและแนะนำให้ชาคริตทำในสิ่งที่ตนเองสนใจและถนัด ตามความสามารถและสติปัญญาของตนเอง ไม่ให้ทำหรือสนใจตามคนอื่นโดยที่เราไม่มีความสามารถและความถนัดพอ เพราะแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคล

บทบาทของอานนท์

สมมติฉันคืออานนท์ ฉันคุยถึงเรื่องสอบวิชาเลขเมื่อเช้าว่าไม่ยาก และถามเพื่อนๆ ว่าทำได้ไหมแล้วฉันก็คุยเรื่องฟุตบอลกับนพพร ฉันเห็นชาคริตนั่งฟังเฉยๆ ก็ถามว่าทำไมนั่งเฉยๆ ไม่คุยอะไรบ้างเลยเมื่อรู้ว่าเขาอยากเรียนเก่งเหมือนฉันฉันก็บอกให้เขาอ่านหนังสือและตั้งใจเรียนให้มากขึ้น และถ้าไม่เข้าใจอะไรก็จะช่วยอธิบายให้

บทบาทของนพพร

สมมติฉันคือนพพร ฉันคุยถึงเรื่องสอบเลขกับอานนท์และชาคริตแล้วฉันก็คุยถึงเรื่องการแข่งขันฟุตบอลในอาทิตย์หน้าว่าทีมของฉันต้องชนะแน่ๆ ฉันเห็นอานนท์ถามชาคริตว่าเป็นอะไรทำไม

ไม่พูดไม่คุยบ้างและเมื่อรู้ว่าเขาอยากเล่นฟุตบอลเก่งเหมือนฉัน ฉันก็แนะนำให้เขาฝึกบ่อยๆ ก็เก่งไปเอง และจะช่วยฝึกให้เขาด้วย แล้วฉันก็ชวนให้เพื่อนๆ ไปเข้าแถวเพราะได้เวลาเข้าเรียนแล้ว

โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ครั้งที่ 11

เรื่อง การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ

ชื่อกิจกรรม แม่น้ำจรเข้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ
3. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ

เทคนิคที่ใช้ การอภิปรายกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม 15 คน

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. **ขั้นเตรียมการอภิปราย** ผู้วิจัยเตรียมในสิ่งต่อไปนี้
  - 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ
2. **ขั้นดำเนินการอภิปราย** ผู้วิจัยมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและอภิปรายให้ดำเนินไปได้ด้วยดีต้องดำเนินการต่อไปนี้
  - 2.1 ผู้วิจัยเล่าเรื่อง “แม่น้ำจรเข้” ให้นักเรียนฟัง เมื่อเล่าเรื่องจบแล้วผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตั้งชื่อเรื่อง และให้นักเรียนแต่ละคนคิดว่า แต่ละคนจะให้คะแนนตัวละคนอย่างไร
  - 2.2 ให้ดำเนินการอภิปรายโดยผู้วิจัยควรช่วยเหลือให้การอภิปรายดำเนินไปได้ด้วยดีผู้วิจัยไม่เข้าไปกำกับหรือเข้าไปแทรกแซงผู้เรียน
  - 2.3 ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผล การอภิปรายกลุ่ม
3. **ขั้นสรุป** ประกอบด้วย
  - 3.1 สรุปผลการอภิปรายเป็นช่วงที่ผู้แทนกลุ่มสรุปอภิปราย นำเสนอผลการอภิปรายต่อที่ประชุม
  - 3.2 สรุปบทเรียน ผู้วิจัยเป็นผู้สรุปเนื้อหาสาระสำคัญเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อการอภิปรายกับเพื่อน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย ตลอดจนการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบโปรแกรมการฝึกครั้งที่ 11

ใบงานเรื่อง แม่น้ำจระเข้

เหตุเกิด ณ หมู่บ้านดอนไผ่ ซึ่งอยู่ใกล้กับหมู่บ้านโพธิ์ทอง แต่ทว่ามีแม่น้ำขวางกั้นและยิ่งไปกว่านั้นในแม่น้ำยังมีจระเข้ดุร้ายตัวใหญ่อาศัยอยู่ ชาวบ้านจะสามารถติดต่อกันได้ก็โดยทางเรือเท่านั้น เพราะไม่มีสะพานเชื่อมสองหมู่บ้านนี้เลย

แผนและแก้วตา เป็นหนุ่มสาวคู่หนึ่งซึ่งรักใคร่ชอบพอกันมาก ทั้งสองมีความต้องการที่จะได้พบหน้าอยู่ใกล้ชิดกันเหมือนเช่นคู่รักหนุ่มสาวทั่วๆ ไป แผนมีอาชีพเป็นช่างไม้อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านโพธิ์ทอง ปกติแผนมักจะข้ามฝั่งมาเยี่ยมเยียนแก้วตาอยู่เสมอ คราวหนึ่งแผนไม่มาหาแก้วตา แก้วตาคิดถึงแผนมากจนรอต่อไปไม่ได้ จึงพยายามที่จะหาทางข้ามไปเยี่ยมแผนให้ได้ แต่ก็ต้องพบอุปสรรค เพราะเธอไม่มีเรือ

นายช่างเพื่อนที่เคยเรียนร่วมชั้นเดียวกันมากับแก้วตา มีอาชีพเป็นช่างต่อเรืออยู่ในหมู่บ้านดอนไผ่ แก้วตาจึงไปหานายช่างเพื่อขอยืมเรือ แต่นายช่างไม่มีใจเอื้อเฟื้อเพื่อนเลย ซ้ำร้ายยังพูดว่า "ถ้าอยากได้จริงๆ ก็ต้องมีสิ่งแลกเปลี่ยน คือ ตัวเธอเอง"

แก้วตารู้สึกผิดหวังมาก ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร จึงไปปรึกษานางสาวเดือนซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกัน แต่แล้วเธอก็ต้องผิดหวัง และยิ่งต้องขมขื่นใจยิ่งขึ้นเมื่อนางสาวเดือน พูดว่า "ไม่ใช่ธุระอะไรของฉัน เธอโตแล้วตัดสินใจเอาเองเถอะ"

ความผิดหวังยิ่งทำให้แก้วตาเศร้าโศก เสียใจ คิดถึงแผนคู่รักอย่างสุดจะทนทานได้ จึงตัดสินใจกลับไปหานายช่าง จำใจยินยอมเสียตัวให้นายช่างก็ทำตามสัญญาให้ยืมเรือไปใช้ได้

เข้าวันนั้นแผนและแก้วตามีความสุข มีชีวิตชีวามากด้วยแรงคิดถึงกันและไม่ได้พบหน้ากันนานเกือบ 2 สัปดาห์ จนกระทั่งตะวันบ่ายคล้อยลง แก้วตาไม่อาจปิดบังแผนได้อีก จึงตัดสินใจเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้แผนฟัง

ครั้นแผนได้ยินได้ฟังโดยตลอดแล้ว ก็ไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธไว้ได้ จึงต่อว่าแก้วตาที่เป็นคนใจง่ายและไม่ยอมรับแก้วตาไว้เป็นคู่รักต่อไป แก้วตาผิดหวังและเสียใจมาก แก้วตาจึงไปเล่าเรื่องให้นายทวนซึ่งเป็นเพื่อนของนายแผนฟัง นายทวนรู้สึกไม่พอใจเพื่อนของตน จึงไปต่อว่านายแผน และในที่สุดก็เกิดมีมวนัดพิเศษเกิดขึ้น ซึ่งแก้วตาก็ตกเป็นคู่อยู่ด้วย

ตารางการให้คะแนน

ชื่อบุคคลในเรื่อง	ดีมาก กลุ่ม	ดี กลุ่ม	ปานกลาง กลุ่ม	เลว กลุ่ม	เลวมาก กลุ่ม
	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
น.ส แก้วตา					
น.ส เดือน					
นายแผน					
นายช้าง					
นายทวน					

โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ครั้งที่ 12

เรื่อง

ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปบทพจนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก เกี่ยวกับการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ
3. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ขนาดของกลุ่ม

15 คน

อุปกรณ์

1. กระดาษเปล่า
2. ปากกา

เวลาที่ใช้

50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ให้อภิปรายในกลุ่มของตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธที่มีผลต่อการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ประโยชน์และข้อคิดที่ได้รับ
2. สรุปผลการอภิปรายโดยให้ตัวแทนทั้ง 2 กลุ่ม ออกมารายงานผล
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธครั้งนี้
4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม แล้วกล่าวขอบคุณนักเรียน และปิดการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

คนที่	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	ผลต่างกำลังสอง
1	70	85	15	225
2	85	99	14	196
3	92	103	11	121
4	86	97	11	121
5	84	95	11	121
6	77	85	8	64
7	89	98	9	81
8	91	110	19	361
9	72	87	15	225
10	88	96	8	64
11	79	92	13	169
12	95	109	14	196
13	90	113	23	529
14	75	83	8	64
15	89	105	16	256
N=15	$\bar{X} = 84.13$ S.D = 7.73	$\bar{X} = 97.13$ S.D = 9.60	$\Sigma D = 195$	$\Sigma D^2 = 2,793$

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง
ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ

คนที่	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	ผลต่างกำลังสอง
1	72	74	2	4
2	87	88	1	1
3	84	89	5	25
4	90	94	4	16
5	78	81	3	9
6	86	93	7	49
7	71	74	3	9
8	89	94	5	25
9	90	93	3	9
10	94	96	2	4
11	89	94	5	25
12	88	90	2	4
13	92	94	2	4
14	74	77	3	9
15	86	89	3	9
N=15	$\bar{X} = 84.67$ S.D = 7.37	$\bar{X} = 88$ S.D = 7.68	$\Sigma D = 50$	$\Sigma D^2 = 202$

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธกับ
นักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ

คนที่	กลุ่มทดลอง (เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ)			กลุ่มควบคุม (ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ)		
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง(D)	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง(D)
1	70	85	15	72	74	2
2	85	99	14	87	88	1
3	92	103	11	84	89	5
4	86	97	11	90	94	4
5	84	95	11	78	81	3
6	77	85	8	86	93	7
7	89	98	9	71	74	3
8	91	110	19	89	94	5
9	72	87	15	90	93	3
10	88	96	8	94	96	2
11	79	92	13	89	94	5
12	95	109	14	88	90	2
13	90	113	23	92	94	2
14	75	83	8	74	77	3
15	89	105	16	86	89	3
	$\bar{X}_{\text{diff}} = 13$ $S.D_{\text{diff}} = 4.29$			$\bar{X}_{\text{diff}} = 3.3$ $S.D_{\text{diff}} = 1.59$		

ตาราง 8 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อและแสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพเพื่อนของนักเรียน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	2.33
2	4.67
3	3.08
4	2.89
5	4.13
6	2.47
7	4.67
8	3.58
9	4.16
10	2.33
11	3.31
12	4.16
13	4.29
14	4.09
15	2.98
16	3.35
17	2.48
18	3.79
19	4.23
20	3.88
21	2.83
22	3.24
23	5.15
24	3.29
25	2.60

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .912

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นางสาวศลิษา วิไลนุวัฒน์
วันเดือนปีเกิด	1 กรกฎาคม 2525
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	42/2 ซ.โชคชัยร่วมมิตร แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900 โทร.02-690 -0987
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานคาทอลิกสงเคราะห์ผู้ประสบภัยและผู้ลี้ภัย Catholic Office for Emergency Relief and Refugees (COERR)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 จากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2547	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วิทยาศาสตร์การกีฬา) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2552	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร